

Názory veřejnosti na profesi sociálního pedagoga

Alice Stuchlíková

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alice STUHLÍKOVÁ**
Osobní číslo: **H118294**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Téma práce: **Názory veřejnosti na profesi sociálního pedagoga**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce. S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena na:

- teoretický koncept profese Sociální pedagog;
- vymezení kompetencí této profese, jak osobnostních, tak profesních;
- možnou náplň práce a uplatnění profese;

Součástí práce bude kvantitativní šetření zaměřené na zjištění názorů na profesi sociálního pedagoga.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bakošová, Z. Sociální pedagogika jako životná pomoc. 3. rozš. vyd.. Bratislava: Public promotion,, 2008.

Bakošová, Z. Sociální pedagogika. Bratislava: UK, 1994.

Disman, M. Jak se vyrábí sociologická znalost. 3. vydání. Praha: Karolinum, 2011.

Gulová, L., Štěpanová, E. Multikulturní výchova v teorii a praxi. Brno: PdF MU, 2004.

Chráská, M. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. 1.vydání. Praha: Grada Publishing, 2007.

Jiráček, J., Köpplová, B. Média a společnost. Praha: Portál, 2003.

Klapilová, S. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Olomouc: PdF UP, 1996.

Kraus, B. Sociální aspekty výchovy. 2. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999.

Kraus, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008.

Kraus, B., Poláček, V. et al. Člověk, prostředí, výchova. Brno: Paido, 2001.

Matoušek, O. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: SLON, 2003.

Pávková, J. a kol. Pedagogika volného času. 3. vydání. Praha: Portál, 2002.

Pelikán, J. Výchova jako teoretický problém. Ostrava: Amosium, 1995.

Průcha, J. Multikulturní výchova: teorie, praxe, výzkum. Praha: ISV, 2001.

Přádka, M., Knotová, D. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Brno: PF MU, 1994.

Další literatura bude obsažena v Projektu diplomové práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Petr Sýkora, Ph.D.

Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce:

11. listopadu 2013

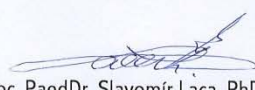
Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2014

V Brně dne 11. listopadu 2013

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PaedDr. Slavomír Laca, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

ANICE STUCHYLOVÁ

Jméno, příjmení studenta

V Brně 14.2.2014

Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Stuchlíková, Alice. Názory veřejnosti na profesi sociálního pedagoga.

Bakalářská práce. Brno: UTB, 2014.

Tato bakalářská práce pojednává názory veřejnosti na profesi sociálního pedagoga. Úvod teoretické části práce uvádí historické kořeny oboru, představuje sociální pedagogiku jako vědeckou disciplínu. a pokračuje charakteristikou profese sociálního pedagoga. Celek uzavírá průzkumné šetření praktické části práce, jehož hlavním cílem je zjistit a analyzovat názory veřejnosti na tuto profesi .

KLÍČOVÁ SLOVA

Sociální pedagogika; obsah sociální pedagogiky; úlohy sociální pedagogiky; sociální pedagog; profil sociálního pedagoga; kompetence sociálního pedagoga, názory veřejnosti.

ABSTRACT

Stuchlíková, Alice. Public views on a social pedagogue profession.

The Bachelor thesis. Brno: UTB, 2014

This bachelor thesis discusses how the public views the profession of social pedagogue. The beginning of the theoretical part introduces historical background of the profession, and is followed by the introduction of social education as a scientific. Further on the characteristics of a social pedagogue are outlined. The practical part sets a goal to investigate and analyse views of this profession.

KEYWORDS

Social education; social education content; social education tasks; social pedagogue; social educator profile; competencies of social educator; views of the public.

Děkuji za vedení mé práce Mgr. Petru Sýkorovi Ph.D. a za laskavou podporu doc.PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph.D., děkuji též své rodině za trpělivost.

Motto:

Člověk myslí, Bůh se směje

Talmud

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA	11
1.1 HISTORIE SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	11
1.2 VLIV PROSTŘEDÍ NA VÝCHOVU.....	11
1.3 VZNIK SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	12
1.4 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA V ČESKÝCH ZEMÍCH	14
1.5 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA V POLSKU	15
1.6 SOUČASNÁ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA	15
1.7 DEFINICE SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	17
1.8 STRUČNÝ PŘEHLED VÝVOJE NÁZORŮ NA SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKU:	18
2 SOCIÁLNÍ PEDAGOG	19
2.1 CHARAKTERISTIKA SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	19
2.2 ODBORNÉ KOMPETENCE	20
2.3 OSOBNOSTNÍ KOMPETENCE	21
2.4 MOŽNOSTI UPLATNĚNÍ PROFESE	22
II PRAKTICKÁ ČÁST	24
3 VÝZKUM NÁZORŮ VEŘEJNOSTI	25
3.1 CÍLE PRÁCE	25
3.2 METODA PRŮZKUMNÉHO ŠETŘENÍ.....	25
3.3 PŘEDMĚT ŠETŘENÍ.....	26
3.4 OTÁZKY A STRUKTURA DOTAZNÍKU	27
4 DOTAZNÍK	29
4.1 ANALÝZA DOTAZNÍKOVÝCH ODPOVĚDÍ.....	34
4.2 SHRNUÍ.....	48
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
SEZNAM OBRÁZKŮ	53

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si vybrala: „Názory veřejnosti na profesi sociálního pedagoga“.

Podobná témata byla již zpracována v celé řadě prací, ale vzhledem k dynamickému rozvoji této disciplíny je možné předpokládat, že se dynamicky mění i percepce ze strany veřejnosti. Tedy to, co byla pravda na konci 20. století, ze kdy pochází většina odborné literatury, již nemusí být realitou století 21. Cílem mé práce bude zjištění současného povědomí o profesi sociálního pedagoga a představ veřejnosti o jeho práci a potřebnosti profese. Práci jsem rozdělila na část teoretickou, ve které popíšu historii, vznik a základy této disciplíny jako vědního oboru, popíšu stav současné sociální pedagogiky a její definici pohledem současných odborníků, osobnostní předpoklady sociálního pedagoga a dále její praktické uplatnění. V praktické části budu formou kvantitativního výzkumu testovat hypotézu, že laická veřejnost stále málo ví o sociální pedagogice, jejích výsledcích a lidé ji vesměs zaměňují za sociální práci. Žijeme ve společnosti s dlouhou tradicí sociálního státu a dnes nakonec snad i nejzavilejší odpůrci sociální práce výsledky sociální pedagogiky ocení kladně. Musí o nich ovšem vědět, a zjištění těchto vědomostí je právě jedním z cílů testované hypotézy.

Podle mne má název sociální pedagogika stále nimbus něčeho příliš teoretického, zatěžkaného, vousatého a zkamenělého, trochu jako Jan Ámos. Ovšem termíny a názvy se vyvíjí, termín sociální pedagogika je poměrně mladý. Jedním z cílů mé práce tedy bylo zvědět názory veřejnosti a tuto moji domněnku potvrdit, či vyvrátit

Každý má kolem sebe, ať už v rodině, či zná z okolí, nějakého problémového či asociálního jedince, bezdomovce či seniora s problémy s alkoholem či dluhy, problémové dítě na počátku své životní dráhy atd. Dalším mým cílem tedy bylo zjistit, zda sociální pedagogika, jako praktická i vědní disciplína, má tu moc přitáhnout zájem veřejnosti a zpopularizovat své praktické výsledky. A to si snad přejeme všichni, aby se sociální pedagogika v očích veřejnosti stala interdisciplinárním tažením za lepší společenskou realitou.

Úvodem ještě jedna poznámka: mám obavu, že již vyslovení slov sociální + pedagogika + práce zavání jistým salonním či kavárenským konceptem, o kterém klábosí úpravné studentky, úhledně kouřící dlouhé cigarety, a již již se těšíce, kterak po obdržení diplomu nějaké státní university začnou směřovat ty sociálně potřebné státní miliony do oblastí postižených nedostatkem sociální pedagogiky. Mám důvodnou obavu, že takto negativně o

společenských vědách smýšlí značná část veřejnosti. Cílem dotazníku, který má být distribuován v nejrůznějších sociálních a vzdělanostních vrstvách, je tuto hypotézu potvrdit či vyvrátit. Totiž to, že slovo sociální, skloňované ve všech zprávách a novinách, se pomalu ale jistě stává synonymem natažené dlaně pro nějaký příspěvek. V lepším případě si i laická veřejnost může uvědomit, že sociální pedagogika se týká nejenom mladých narkomanů, či absolventů „pastřáku“, ale potenciálně nás všech, v kterékoli životní fázi. A může nám pomoci, pokud přistoupíme na tezi: nedávejte nám ryby, naučte nás je chytat.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA

1.1 Historie sociální pedagogiky

Slovníková definice názvu sociální je „týkající se společnosti, zejména její péče o společensky a ekonomicky slabší vrstvy“ a pedagogika „věda o výchově, metodách vzdělávání a vyučování“.

Půjdeme – li ke kořenům těchto termínů, musíme nevyhnutelně začít v antice. Každá doba si vytváří svůj výchovný model. Jako zakladatel antické pedagogiky se obvykle uvádí **Platón** (428 – 348 př. n. l.), který zdůrazňoval vztah výchovy k přípravě člověka pro jeho společenské umístění. Ale lze najít i starší prameny, např. babylonské, asyrské, perské nebo egyptské, z nichž plyne uvědomování si společenské funkce výchovy a vzdělání.

Kořeny slova sociální ve významu, jak ho používáme dnes, můžeme zase hledat v křesťanství a v Novém zákoně. Dějiny křesťanství nám ukazují, že vzdělání a charitativní cíle byly hlavní funkce klášterů a jiných církevních institucí. Z těchto základů se v průběhu historie rozvíjí věda o výchově a zároveň věda o společnosti a jejich vzájemné interakci.

V novověké době jsou za předchůdce sociální pedagogiky považováni utopisté **T. More** (1478- 1535) či **T. Campanella** (1568 – 1639) a jiní, kteří viděli ve výchově důležitý prostředek k přeměně stávajícího společenského systému. Campanella obhajuje svůj Sluneční stát, v jehož čele stojí moudří kněží a všichni lidé jsou si sociálně rovni, což mimo jiné zajišťuje stejné vzdělání. V utopické společnosti by byli všichni pedagogové sociální již z povahy své funkce. V průběhu novověkých dějin, zejména s rozvojem osvícenství, je ovšem takových utopických projektů mnoho. V názorech osvícenských filosofů **C. Helvetia** (1715-1771), **D. Diderota** (1713-1784) a **Voltaire** (1649-1778), utopických socialistů **Ch. Fouriera** (1772-1837) nebo **R. Owena** (1771-1858) a jiných je výchova chápána jako hlavní formující síla společnosti.

1.2 Vliv prostředí na výchovu

Myšlenku, že existuje příčinná závislost mezi prostředím a organismem, což znamená, že změny v prostředí kopírují změny v organismu, nacházíme nejprve v oblasti přírodních věd. Rozvoj a bádání v oblasti přírodních věd tím položily základ pro určitou analogii i ve společenských vědách. První náznaky zájmu o společenské prostředí a také ovšem o hmot-

né prostředí obyvatelstva podávají již v 17. stol. filosofové, společenští reformátoři, lékaři a myslitelé.

Mezi neznámější autory, kteří brali v úvahu spolupůsobení prostředí na člověka při výchově, patřil **J. A. Komenský** (1592-1670), jak je patrné např. z *Informatoria školy mateřské*, z *Didaktiky velké* ale i z jiných děl. J. A. Komenský chápe výchovu nejen jako kultivaci jedince, ale jako prostředek k nápravě světa. Bývá považován za zakladatele moderní vědy o výchově. Právě výchovné působení již v předškolním věku je silnou myšlenkou, která se stala podnětem k celoevropské reformě vzdělávání.

Jedním z těch, kdo se vlivy prostředí ve výchově zabýval, a navazoval na dílo J. A. Komenského, byl významný post osvícenský filosof a pedagog **J. H. Pestalozzi** (1776-1827). Dnes je považován za zakladatele sociální pedagogiky, ač tento název tehdy neexistoval. Učinil tak nejprve ve svém románu *Linhart a Gertruda*, později ve vědeckých pojednáních. Jeho román se odehrává v chudém alpském venkovském prostředí. Aby mohl učitel v jeho románu s úspěchem ve škole vyučovat děti, je nucen nejprve změnit myšlení venkovanů a získat rodiče pro myšlenky, které prosazuje škola. Teprve poté jsou i děti ochotny naslouchat. Škola se pak stává centrem, z něhož se šíří výchovné a vzdělávací působení zpět směrem k obci. V tomto příběhu formuluje Pestalozzi základní pedagogické teze o výchovné úloze prostředí a o potřebě vytváření kladných vývojových podnětů pro výchovu. Tyto myšlenky se staly celoevropsky velmi populární, rozvíjel je i polemizoval s nimi další velký německý pedagog a myslitel **J. F. Herbart** (1776-1841), který bývá považován za zakladatele moderní pedagogické teorie, která se v té době opírala o psychologii a etiku. Tedy tím, kdo Komenského pedagogiku jako vědu podložil rovněž teoreticky. Ve svém základním díle *Obecná pedagogika vyvozená z cíle výchovy* (1806), *Nástin pedagogických přednášek* (1835), naznačil cíle a metody samostatné vědní disciplíny. Svým analytickým rozpracováním výchovně-vzdělávacího procesu silně ovlivnil výchovnou praxi (především pojetí středního školství) i rozvoj pedagogické teorie ve druhé polovině 19. století.

1.3 Vznik sociální pedagogiky

Během 19. století došlo k obrovskému rozvoji filosofie, sociologie, psychologie a vůbec společenských věd. Pedagogika a výchovné teorie šly s tímto vývojem ruku v ruce. V oboru společenských věd a filosofie ve střední Evropě hráli tehdy prim německy mluvící myslitelé.

Není jednotný názor na to, kdo má být pokládán za zakladatele sociální pedagogiky, obvykle za něj bývá považován filozof, pedagog a hudebník **Paul Natorp** (1854-1924), který působil jako profesor na univerzitě v Marburgu. V pedagogice byl velmi ovlivněn výchovnými názory Pestalozziho. Termín sociální pedagogika poprvé použil ve spise „*Religion innerhalb der Grenzen der Humanität*“ s podtitulem „*Eine Kritik zur Grundlegung der Sozialpädagogik*“ (Kritika základů sociální pedagogiky), jehož první vydání vyšlo v r. 1894, druhé v r. 1908. V pedagogice byl Natorp zastáncem bezplatné školy pro všechny a dalších socialistických ideálů.

Natorp termín sociální pedagogika použil proto, aby tento výchovný směr odlišil od individuální pedagogiky, která byla ovlivněna názorem, že vývoj dítěte (tehdejším termínem chovance) je určován pouze nebo především vrozenými faktory. Právě vznikající sociologie pokládala za rozhodující při utváření osobnosti vlivy prostředí, především pak vliv prostředí společenského. Tyto názory ovlivnily vznik pedagogického směru, který byl nazván pedagogikou sociologickou, jako protikladu k pedagogice individuální, posléze se začalo používat názvu pedagogika sociální.

Natorp zdůrazňoval volní výchovu jako předpoklad rozumové výchovy. Výchovu vůle v podstatě ztotožňoval s výchovou mravní. Výsledkem výchovy má být ideální společenství, které znamená vnitřní morální svazek jednotlivců. Přestože se zajímal i o praktické výsledky výchovy, například v Pestalozziho sirotčincích a domovech mládeže, zůstaly jeho koncepce především teoreticky orientované a poněkud odtažitě sociálním problémům doby, zejména rozháraným poměrům během a po 1. světové válce.

Sociální pedagogika se v Německu na konci století stala již užívaným pojmem. Dalším ze sociálních pedagogů je **P. Bergemann** (1862-1946), který své názory vyjádřil ve spisu „*Soziale Pädagogik*“ v r. 1900. Ve svém díle odmítá Natorpovu koncepci sociální pedagogiky, založenou na dedukci cílů a zásad výchovy. Pojetí sociální pedagogiky podle Bergemanna vychází z indukce, ze zkoumání a analýz potřeb společnosti, požaduje veřejnou (společenskou) kontrolu činnosti rodiny, jakožto prostředí výchovy. Bergemann se stává tvůrcem zásady veřejné péče o dítě (blaho dítěte) po výchovné a právní stránce. Sociální pedagogika má nahradit pedagogiku individuální. (Laca 2011, s. 19)

Vývoj sociální pedagogiky v Evropě v období mezi oběma světovými válkami přinesl nové koncepce a přístupy. Především se rozvíjela sociální pedagogika v Německu, neboť právě zde se objevily potřeby sociálních aktivit, jež měly kompenzovat ztráty vzniklé válečnou

situací a zlepšit situaci národa po prohrané válce. Tím se posouvá chápání obsahu sociální pedagogika od původního protikladu individuální pedagogiky v pojetí Natorpově k praktickým činnostem, jež mají řešit sociální problémy dětí, mládeže i dospělé populace.

1.4 Sociální pedagogika v českých zemích

Vývoj názorů na vzdělávání v českých zemích probíhal počínaje zmiňovaným J. A. Komenským různými spíše nábožensky orientovanými proudy – zmiňme pietisty, což bylo hnutí v evangelické církvi během 17. – 18. století, které usilovalo o jisté zlidštění náboženství a posílení mezilidských vztahů. Jeho protagonisté se zabývali výchovou v internátních školách, útulnách a sirotčincích. Po lidskosti a větší přirozenosti v sociálních vztazích toužil filantropismus, inspirovaný ideami přirozené výchovy **J. J. Rousseaua**. Založen byl **J. B. Basedowem**, který založil v roce 1774 v Desavě internátní školu Philanthropinum, v níž do roku 1778 praktikoval svůj systém zaměřený na pracovní, tělesnou, mravní i intelektuální výchovu a jehož ideály se praktikovaly na mnoha evropských školách.

K význačným myslitelům 19. století náleží **Bernard Bolzano** (1781-1848), český německy hovořící matematik a filosof, který se ve své sociální utopii *O nejlepší státě* zabývá vlivem sociálního prostředí na výchovu dítěte. Ke staršímu obrozeneckému období se dále řadí **K.S.Amerling** (1807-1884) lékař, filosof a pedagog, který navazuje hlavně na dílo J.A.Komenského.

K zakládajícím osobnostem sociologické pedagogiky v českých zemích patřil dále **G. A. Lindner** (1828-1887), profesor filozofie a pedagogiky na tehdejší Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze, dnes označovaný za jednoho z největších pedagogů 19. století. Ovlivněn dílem Pestalozziho se zabýval zkoumáním sociálních funkcí výchovy. Lindner zdůrazňoval mj. národní prvek ve výchově, požadoval vysokoškolské vzdělání pro učitele základních škol a zasazoval se o vyšší vzdělání dívek. Poslední Lindnerovo dílo *Paedagogika na základě nauky o vývoji přirozeném, kulturním a mravním* (1888), které až posmrtně vydal jeho žák **J. Klika**, je důležité pro rozvoj sociální pedagogiky u nás. V této práci již použil termín sociální pedagogika a rozvíjel v ní své názory na sociální funkce výchovy. V názorech o podstatě výchovy a o jejích úkolech tak o několik let Lindner předjímal sociální pedagogiku Natorpovu (B.Kraus 2011, s. 43). Jeho dílo se dodnes cituje a kriticky rozebírá.

1.5 Sociální pedagogika v Polsku

Ve střední Evropě se koncem 19. století kromě německých pedagogů prosazovala i polská škola, seskupená kolem varšavské rodačky **Heleny Radlinské** (1879-1954). V Polsku vystupovala rovněž pod pseudonymy H. Orsza, J. Strumiński, Warszawianin. Ačkoliv bylo Polsko v té době rozděleno a jako stát neexistovalo, jistá část polské intelektuální elity již uvažovala o suverenním Polsku a budoucí polské vědě. Za hlavního představitele staršího období je považován její předchůdce **Stanislaw Karpowicz** (1864-1921), který se inspiroval Nathorpem i Pestalozzím. Cílem výchovy mělo být podle něj všestranné formování člověka v souladu s požadavky přírody a pro vhodné společenské uplatnění. Tyto teorie se měly prakticky uskutečňovat v Dětském domě, který založil a vedl až do 1. světové války. Na jeho práci po válce navázala H. Radlinská, která od německých autorů převzala i název sociální pedagogika. Předmětem této disciplíny jsou podle ní vlivy prostředí, působící na proces výchovy i výsledky výchovy a tyto vlivy je potřeba zkoumat v nejrůznějších situacích. Zkoumala mj. vliv městského a venkovského prostředí na výchovu. Radlinská založila Katedru sociální pedagogiky na universitě v Lodži, která byla rozprášena v r. 1949 v souvislosti s převládajícím názorem, že společně se sociologií se jedná o buržoazní pavědy, zatímco Makarenko má ideologický všelék na výchovu. Po skončení stalinského období se polská škola znovu pod jejím vedením zformovala, a řada jejích představitelů je v oboru sociální pedagogiky dnes celosvětově uznávána, stejně jako jejich vliv na vývoj sociální pedagogiky u nás v 90. letech 20. století.

1.6 Současná sociální pedagogika

V období mezi světovými válkami se u nás zabýval zkoumáním sociální pedagogiky a jejím postavením v rámci pedagogických věd **Otokar Chlup** (1875-1965). Navázal tak na dílo G.A.Lindnera, které rozvíjel v linii německých pedagogů. Sociální pedagogiku chápe jako „normativní vědu, která stanovuje cíle výchovy a jejich sociální dimenzi“ (Klapilová, 2001, s. 10). Do bádání v tomto období zasahuje i **Josef Hendrich** (1888-1950), významný komeniolog a pedagog. Sociální pedagogiku staví proti pedagogice individuální. Považuje je za dvě koncepce, které se v dějinách střídají (Knotová, 2004, s. 62). V tomto období dochází k rozlišení 3 vědních disciplín, které se vztahují k této problematice: vedle sociální pedagogiky je to pedagogická sociologie a sociologická pedagogika. V sociologické pedagogice jde o výzkum, vyšetřování toho, co jest, a také o teorii budovanou na tomto podkladě (Bláha 1927, s. 30). V této souvislosti je třeba zmínit, že pedagogika byla v té době v

rámci soustavy vědních oborů všeobecně vnímána jako součást psychologie, jako její užitá, praktická oblast. Se sociologií byla spojována méně. (B. Kraus 2008, s. 144)

Během a po druhé světové válce se vývoj sociální pedagogiky zcela zastavil. Ujal se názor tehdejšího uznávaného pedagogického teoretika **Otakara Kádnera** (1870-1936), který patřil k velkým oponentům sociální pedagogiky s ohledem na vymezení jejího předmětu bádání. Předmětem jeho kritiky bylo přílišné vymezování se na sociální aspekty výchovy. Tvrdil, že existuje jen jedna pedagogika, která je zároveň individuální i sociální. Sociální úlohy pedagogiky považoval za samozřejmé a snahy pro ustanovení speciální pedagogiky za zbytečné. Jinak hrozí mj. „psychologizace výchovy“. (Kraus, Semrád, 2007, st. 26).

I po uvolnění společenských poměrů v 60. letech se u nás nenastartoval podobný rozvoj sociální pedagogiky, jako sousedním Německu nebo Polsku. Ojediné kontakty s polskými pedagogy, vesměs žáky H. Radlinské, nepřinesly očekávaný badatelský a publikační efekt. Byly zde jen ojediné publikace jako třeba *Úvod do sociologie výchovy* **K. Galla** (1901-1985), ke vzniku širší vědecké základny však nedošlo. V 70. a 80. letech se pojem sociální pedagogika jen ojedinele používá jako označení oboru, spíše se pojem používal v literatuře. (Laca, 2011 s. 16). Mezi zmíněné ojediné pokusy konstituovat sociální pedagogiku jako teoretickou disciplínu, lze zmínit slovenského autora O. Baláže, který se snažil vypracovat model sociální pedagogiky a M. Prádka, jenž mimo jiné přišel s popisem sociálně pedagogické situace a trendů v západní Evropě ve svém díle *Výchova a prostředí*. (Kraus, 2008).

Hraniční problémy sociální pedagogiky, charakteristiku témat a literatury oboru, publikoval roku 1979 B. Kraus v díle *K sociálním otázkám výchovy* (Hroncová., 2007).

Velký zlom nastal po převratu v r. 1989, kdy došlo k renesanci pojmu a disciplíny, kdy se termín sociální pedagogika stal pojmem hned ve čtyřech významech, a to ve smyslu metodologickém, jako pedagogická disciplína, jako studijní obor a jako vyučovací předmět. Z vědeckého hlediska je nejdůležitější uznání sociální pedagogiky jako vědního oboru (Kraus. 2008, s. 18).

Na Slovensku koncem 80. a počátkem 90. let probíhá podobný vývoj. Již zmíněný Ota Baláž, který definoval sociální pedagogiku v díle *Sociálna pedagogika – problémy a perspektivy* (1991) jako disciplínu, "která na základě exaktních poznatků řeší vztahy mezi výchovou a společností, podílí se na stanovování cílů výchovy, zkoumá výchovné aspekty

socializačních procesů a přispívá k utváření a rozvoji osobnosti ve výchovně vzdělávacím procesu v rodině, škole a ve volném čase "(Baláž, 1991, s. 610).

Dalšími představiteli v oblasti sociální pedagogiky na Slovensku, kteří přispěli k vymezení pojmu a rozvoji sociální pedagogiky, jsou **Z. Bakošová, J. Hroncová, J. Levická, J. Daneš, P. Ondrejko** a jiní.

U nás jsou to například **M. Přadka, L. Pecha, Z. Moucha, J. Haškovec, J. Špičák, P. Klíma, M. Hradečná, S. Klapilová, J. Faltýsková, D. Knotová, J. Sekot, J. Dočkal**, (Kraus, 2008, s. 18 - 20). Dále v současné sociální pedagogice působí **B. Kraus, J. Semrád, V. Poláčková**. Novým společenským poměrům v sociální pedagogice se věnuje **P. Klíma, J. Němec, A. Bůžek, Š. Chudý, J. Prokop, S. Bendl**. (Bakošová, 2008, s. 38).

1.7 Definice sociální pedagogiky

Některé definice disciplíny od našich předních vědců:

B. Kraus – sociální pedagog je odborník, který je teoreticky, prakticky i koncepčně připravený na výchovné působení tam, kde přispívá k formování zdravého způsobu života prostřednictvím jednotlivce i skupin (Kraus, 2000, s. 44)

V. Poláčková – sociální pedagogika je interdisciplinární vědní obor. Integruje a rozvíjí poznatky věd o člověku a společnosti do edukačního preventivního a reedukačního působení. (Poláčková, 1999, s. 10)

S. Laca – Sociální pedagogika je „pedagogicko-sociální“ vědní disciplína, která zkoumá vliv sociálního prostředí na výchovný proces jedince, stejně tak jako společnosti (Laca, S., 2011, s. 28)

Z. Bakošová – sociální pedagogika je sociální pomoc. Do předmětu sociální pedagogiky můžeme zahrnout problematiku sociálně patologických jevů, romskou problematiku, problematiku mravně narušených dětí a mládeže. Důraz by měl být kladen zejména na preventivní rozměry sociální pedagogiky. (Bakošová, 1994, s. 9)

Hroncová - Sociální aspekty výchovy a vývinu osobnosti. Jejím cílem je výchova k svépomoci, obnovení normality člověka a snaha o zlepšení společenských podmínek. (Hroncová –Emmerová, 2004 s. 44)

1.8 Stručný přehled vývoje názorů na sociální pedagogiku:

1. směr Sociální pedagogika:

a) praktický (J. H. Pestalozzi, R. Owen, S. Tešdík, S. Ormis),

b) teoretický,

- Filozofický (P. Nathrop, H. Spencer, G. A. Lindner),

- Experimentální (F. L. Play, P. Bergman).

2. směr Sociologická pedagogika (G. Roumia, K. Galla, I. A. Bláha)

3. směr Pedagogická sociologie:

a) starší (spekulativní) koncepce,

b) novější (empirická) koncepce.

4. směr Sociologie výchovy (H. Radlinská, F. Znaniecki),

5. směr Sociální pedagogika (R. Wroczyński, M. Přadka, O. Baláž).

Navzdory mnohým nepříznivým skutečnostem, které sociální pedagogiku provázejí od počátku až po současnost, zaujala místo v systému společenských věd, které jí právem patří.

2 SOCIÁLNÍ PEDAGOG

2.1 Charakteristika sociálního pedagoga

Obor sociální pedagogika je dnes možné studovat na mnoha vysokých školách a mnoho absolventů ji prakticky vykonává, přesto dodnes není právně a institucionálně zakotvená, není zařazena do řebříčku profesí a neexistuje profesiogram. Jedním z důvodů proč tomu tak je, je patrně i její rozložitost a rozmanitost definicí. Zřejmě ani není možné tak obsáhlý a rozvíjející se obor vtěsnat do definice jedné, protože jeho multidisciplinárnost vede k průniku do dalších oborů. Sociální pedagog často bývá zaměňován se sociálním pracovníkem, jehož práci vykonávat může (zákon č.108/2006 sb§109), i když, jeho teoretická i praktická vybavenost by měla směřovat spíše k pomoci dlouhodobé, vedoucí ke změně návyků a postojů při řešení problémů a k rozvoji klienta. Sociální pedagogové jsou též odborně způsobilí pro výkon některých pedagogických činností (zákon č.563/2004 sb§2), tedy nemusí nutně pracovat s jedinci, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci.

Z. Bakošová uvádí tuto definici:

“Sociální pedagog je odborník, který je teoreticky i prakticky připravený ve vysokoškolském-magisterském studiu oboru sociální pedagogika na sociálně výchovnou činnost. Jeho všeobecné kompetence spočívají v pomoci a podpoře dětem, mládeži, dospělým, rodičům a jejich podpoře v situacích vyrovnání deficitu socializace a hledání možnosti zlepšení kvality života prostřednictvím výchovy, vzdělávání, prevence, poradenství“ (Bakošová, 2008, s. 192).

B. Kraus charakterizuje profesi sociálního pedagoga takto: „komplexní zabezpečování sociálně výchovné práce ve směru činností integračních (týká se osob, které potřebují odbornou pomoc, nachází se v ohrožení či v krizových životních situacích) a rozvojových (jedná se o zajištění optimálního rozvoje osobnosti ve směru zdravého životního způsobu, hodnotného naplňování volného času, což se týká vlastně celé populace, dětí a mládeže především)“.(Kraus, 2000, s. 74)

Z uvedených citací vyplývá, že sociální pedagog může působit v mnoha oblastech lidské činnosti a pomáhat lidem v nejrůznějších fázích života.

Proto, aby tuto profesi mohl vykonávat, je třeba, aby byl vybaven širokou škálou interdisciplinárních znalostí, které umí využít ve svých činnostech výchovných, vzdělávacích, intervenčních či preventivních. Předpokladem jsou tedy dovednosti a vědomosti, znalosti, schopnosti, postoje, dispozice a zkušenosti, které můžeme nazvat kompetence, tedy jakousi připravenost pro výkon profese. Tak jako současné pojetí sociální pedagogiky není jednotné, tak i pojem kompetence je nejednotně vymežován.

NSP uvádí způsobilosti neboli kompetence, kterými jsou v soustavě povolání popisovány požadavky na vykonavatele práce. Říkají, co má zaměstnanec znát, umět a jak se má chovat. Národní soustava kvalifikací je pak využívá při vymežování jednotlivých kvalifikací, tzv. odborná způsobilost dle zákona č. 179/2006 Sb.

Dle struktury NSP jsou rozděleny na:

- obecné dovednosti
- odborné znalosti
- odborné dovednosti

2.2 Odborné kompetence

Jen vzdělaný a odborně erudovaný sociální pedagog může pomáhat svým klientům a přivést je k pochopení a změně jejich životních situací, proto by jednou z jeho základních kompetencí měla být schopnost sebevzdělávání a sebevýchovy. Ve své praxi potřebuje mít všeobecný i odborný přehled a přes sebevýchovu a sebezdokonalování může nacházet nové pohledy a východiska pro svoji práci.

Další odbornou kompetencí, jak ji uvádí Z. Bakošová, je **kompetence výchovně vzdělávací**. Je tedy důležité, aby rozuměl výchovným procesům, aby chápal faktory, které se podílí na utváření osobnosti a uměl to využít při realizaci svých projektů. Měl by také být schopen se teoreticky podílet na rozvoji sociální pedagogiky a v praktické oblasti realizovat její naplnění, ať už tvorbou vzdělávacích projektů, metodickou činností, či přednáškovou činností.

Kompetence poradenská by měla vycházet z odborné přípravy psychologické, aby sociální pedagog dokázal navázat rozhovor s klientem, diagnostikoval klientův problém a spo-

lu s ním ho projednal, pomohl mu pochopit vzniklou situaci a nabídl mu alternativy řešení tak, aby se klient dokázal zorientovat a našel pro sebe nejvhodnější řešení.

V oblasti profylaxe uplatňuje sociální pedagog svými postoji a aktivitami **kompetence preventivní**, a to jak v prevenci primární, tak v prevenci sekundární. Může organizovat volnočasové aktivity, kurzy, vzdělávací programy se zaměřením na osvětu v problematice sociálně patologických jevů. Aktivity by měly směřovat k optimálnímu rozvoji jedinců a skupin a realizaci preventivních programů. V sekundární prevenci se zaměřuje na ohrožené skupiny s cílem upevnit pozitivní jednání a pomáhá přetvořit vzorce nežádoucí. Podporuje získání dovedností, které posilují zdravé sebevědomí.

Pro práci v institucích a spolupráci s odborníky potřebuje sociální pedagog **kompetenci manažerskou**. Uplatňuje poznatky z oboru práva, sociálně právních předpisů, personalistiky a managementu a oblasti sociální politiky a práce. Měl by být schopen vést dokumentaci a evidenci. Kooperovat s institucemi a vést tým.

Kompetence převýchovy (reedukace) předpokládá dobrou znalost dané problematiky a schopnosti správně diagnostikovat defektní jednání a pomocí svých znalostí a dovedností nastolit resocializační proces.

K připravenosti pro takový proces ovšem nedostačuje jen vzdělání v příslušném oboru, předpokládá to i nějakou lidskou dimenzi, která by mohla sociálního pedagoga charakterizovat. Soubor vlastností, schopností, zkušeností a postojů řadíme do kompetencí osobnostních.

2.3 Osobnostní kompetence

Mezi stěžejní osobnostní kompetence patří určitě osobní zájem o problematiku související s oblastí sociální pedagogiky, osobní nasazení a zodpovědnost.

„Neformální autorita staví sociálního pedagoga před klienty do role respektovaného odborníka na cesty k efektivnímu řešení složitých výchovných situací, někoho, kdo si umí poradit s problémy, dovede se rozhodovat a zachovávat respektující a individuální vztah k jednotlivým klientům“ (Helus, 2007, s. 219 in Procházka, 2012, s. 77).

To předpokládá celou řadu vlastností, kterými by měl sociální pedagog disponovat. Od jasných osobních postojů a hodnotového žebříčku k osobní angažovanosti a zájem o pro-

blém. Schopnost empatie, porozumění a tolerance. Kreativní a iniciativní přístup, vytrvalost a psychická odolnost. Schopnost zachovat si kritické myšlení a zároveň být schopen spolupráce, přesnosti a důslednosti při řešení problémů. Zároveň by měl sociální pedagog disponovat obecnými dovednostmi, tak, jak je uvádí NSP, tedy: mít všeobecný přehled, ekonomickou orientaci, jazykovou způsobilost (nejen v mateřštině, ale ovládat i jiný jazyk), numerickou způsobilost, právní povědomí, ovládat práci na počítači, vlastnit řidičské oprávnění. V praxi lze patrně těžko najít někoho, kdo by obsáhl tak široké rozpětí požadovaných kompetencí, je pravděpodobnější, že jejich specifikace nastává ve chvíli zařazení na trhu práce, kde si najde rámec a věkovou skupinu, které se věnuje.

2.4 Možnosti uplatnění profese

Dnes je možné studovat sociální pedagogiku na mnoha školách, které nabízejí studijní obory zaměřené specificky (na andragogiku, pedagogiku volného času apod.), či obecně. Vzhledem k tomu, že profese sociální pedagog není zařazena do katalogu profesí, je umístění absolventů někdy obtížné. Většinou najdou uplatnění mezi dalšími pomáhajícími profesemi. Pole působnosti jsou velmi proměnlivá, ať už se jedná o sociálně pedagogickou práci v oblasti poradenství či intervence, až po oblast vychovatelství, vzdělávání a prevence. Rovněž klientela, s kterou je možno pracovat, je v širokém věkovém rozpětí od dětí až po seniory. S ohledem na demografický vývoj naší společnosti, lze spatřovat jeho budoucí potřebnost zejména ve skupině dnes tak málo populární a protěžované, totiž u seniorů.

B. Kraus (Kraus, 2008, s. 205) podává poměrně vyčerpávající možnosti uplatnění v praxi:

- a) v rezortu školství, mládeže a tělovýchovy
- b) v rezortu spravedlnosti
- c) v rezortu práce a sociálních věcí
- d) v rezortu vnitra
- e) v rezortu církevních, společenských a neziskových organizací

Škála možností působení sociálního pedagoga se zdát být dosti široká, přesto absolventi tohoto oboru často obtížně nacházejí umístění. Největší uplatnění se zdá být ve veřejné a neziskové oblasti, ovšem její financování je závislé na státním rozpočtu nebo na grantech

či dotacích z EU. Také povědomost zaměstnavatelů o oboru je malá a pro sociálního pedagoga není tabulkové místo a tím pádem ani platové ohodnocení. Absolventi pak hledají v oborech jiných, se sociální pedagogikou nesouvisejících nebo v soukromé sféře, která často nabízí i vyšší platové ohodnocení.

Mnohdy divoce se měnící sociální prostor, dává předpoklad čím dál větší potřebnosti sociální pedagogiky a jejich absolventů, a je naší věcí, abychom se zasloužili o její zviditelnění a prosazení v praxi.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 VÝZKUM NÁZORŮ VEŘEJNOSTI

3.1 Cíle práce

V rámci své bakalářské práce jsem si zvolila téma *Názory veřejnosti na profesi sociálního pedagoga*. Je to téma, které je poněkud stranou většiny standardních výzkumů názorů a postojů veřejnosti k problematice pedagogiky, a je to téma, které hodně zajímá i mne. Právě vzhledem k jisté neukotvenosti a relativní novosti této profese v povědomí laické veřejnosti, pro kterou je nová nejen terminologie, ale i cíle a metody této disciplíny. Jak jsem poukázala již v teoretické části této práce, na rozdíl od sousedních států, včetně např. Slovenska, je pro naši veřejnost sociální pedagogika vědou novou, lidé ji prakticky vnímají nejdříve od počátku 90. let minulého století. Nedělala jsem si proto přehnané iluze o názorech či znalostech laické veřejnosti, ani mých generačních souputníků, částečně také proto, že ve svém okolí sleduji jistou únavu nad některými tématy sociální práce.

3.2 Metoda průzkumného šetření

Pro svůj výzkum problematiky jsem si zvolila kvantitativní výzkum realizovaný formou dotazníku. Před zahájením průzkumného šetření jsem se soustředila na dostupnou literaturu o metodách a možnostech dotazníkového šetření.

Nechtěla jsem jít obvyklou cestou podobných dotazníků v bakalářských a diplomových pracích mých kolegů studentů, tedy oslovit co nejvíce spolužáků a lidí vzdělaných v oboru, či přímo působících ve zkoumané oblasti. Mám za to, že se pak obec sociálních pedagogů tak trochu uzavírá mezi sebou a zkoumá spíše sama sebe a svoje postoje, nežli skutečné názory veřejnosti.

Tento dotazník byl distribuován většinou e-mailem, v některých případech v papírové podobě, mým klientům, kamarádům a známým známých, kteří jej tak dále šířili. Vzorek respondentů tedy byl čistě náhodný, neboť fungoval na principu nabalující se sněhové koule. Pokud je ve spektru odpovídajících přece jen jistý počet lidí, kteří se věnují, či jsou vzděláni v oboru sociální pedagogiky, je to věcí čistě náhodnou.

3.3 Předmět šetření

Vzhledem k již uvedené skepsi k názorům laické veřejnosti, jsem si jako zkoumanou hypotézu zvolila:

H1 Znalost profese sociálního pedagoga je větší v odborných kruzích (pedagogických a souvisejících profesí), než v laických kruzích, nesouvisejících s pomáhajícími profesemi

A jako druhou zkoumanou hypotézu

H2 Větší část veřejnost tuto profesi považuje za nepříliš užitečnou v praktickém životě

H3 Se zvyšujícím se věkem respondentů se zvyšuje pocit potřebnosti této profese

Tyto hypotézy jsem považovala za snáze verifikovatelné, jistě také proto, že každý touží svoji hypotézu ověřit kladně, tedy jako platnou.

Pro účely vytvoření dotazníku jsem si vytvořila tyto pomocné hypotézy:

- Lidé vzdělaní v humanitních oborech budou mít větší povědomí o profesi, než například technici
- Zaměstnanci státu mohou mít větší povědomí o profesi sociální pedagog, neboť v současné době většinu těchto pozic tak či onak zaštiťuje stát
- U lidí s vyšší mírou vzdělání může být vyšší povědomí o profesi
- Osoby s vyšší mírou pocitu solidarity mohou mít větší povědomí o této profesi
- Otázky, které hýbou obcí sociálních pedagogů, veřejnost příliš nezajímají
- Pokud lidé usoudí, že by potřebovali služby sociálního pedagoga, neví kam se obrátit
- Stát, či jeho instituce dělají málo pro popularizaci této profese

3.4 Otázky a struktura dotazníku

Protože jsem volila cestu anonymního dotazníku, zkoumá prvních 5 otázek standardně osobu dotazovaného, jeho pohlaví, věk a nejvyšší dosažené vzdělání, a zároveň zaměření jeho vzdělání s ohledem na předpoklad pomocné hypotézy.

Otázka č. 5 Vaše současné zaměstnání? - má jemnější dělení v oboru zaměstnanců, totiž ještě na zaměstnance ve státní správě. Pracovní hypotézou bylo, že lidé zaměstnání ve státní správě mohou mít více povědomí o sociální problematice, tedy i o sociální pedagogice jako její součásti.

Otázka č. 6 Pracujete nebo jste vzdělán v oboru sociální pedagogika, nebo příbuzném? - má za cíl diferencovat respondenty, kteří se problematikou zabývají či zabývali profesně, od skutečně laické veřejnosti. Předpokládala jsem totiž nezamýšlený efekt sněhové koule, tedy dobrý úmysl mých respondentů při přeposílání známým, o kterých ví, že se touto problematikou zabývají.

Otázka č. 7: Označil byste se za člověka s mírou mezilidské solidarity (nízkou – střední – vysokou), měla za cíl stanovit vlastní vnitřní vnímání mezilidské solidarity dotazovaného. Zde jsem respondenty žádala o jednu volbu. Abych odstranila typický defekt takto formulovaných otázek, tedy že se nikdo dobrovolně neoznačí za asociálního, ač tak možná smýšlí, doplnila jsem ji další otázkou.

Otázka č. 8: Které motto byste označil za Vám bližší: - vyspělost společnosti se pozná podle její péče o handicapované - nebo - nejbližší pomoc najdeš na konci svého ramene. Měla by to být verifikující otázka, která by upřesnila vnímání mezilidské solidarity respondenta alespoň na základní 2. stupňové škále.

Otázka č. 9: Slyšel jste někdy o profesi sociální pedagog? - je pro účely této práci krucifiální.

Dalších 5 otázek má v podstatě jen blíže specifikovat, jakou má představu respondent o tomto předmětu, co o něm slyšel, četl, zažil, či jak vnímá tuto profesi. Vzhledem k tomu, že ani profesionálové v oboru se neshodují v odpovědi na některé položené otázky, jedná se skutečně o výzkum *současného* vnímání této profese veřejností, a může mít tedy jakousi vypovídací hodnotu právě pro *tuto* dobu.

Otázka 15: Kde by podle Vás měl sociální pedagog působit nejčastěji, a navazující tři další, již má zkoumat přání, pocity, či doporučení respondentů, pokud vůbec nějaká mají.

Vždy je součástí odpovědi neutrální *Nevím* pro respondenty, kteří nevědí a zároveň by se mohli nechat návodnou otázkou zmanipulovat.

Otázka 18 : Pokud byste potřeboval pomoc sociálního pedagoga, na jakou instituci byste se obrátil? - má zkoumat faktické vědomí veřejnosti o praktické využitelnosti služby sociálního pedagoga. Otázka je dále specifikována, zda funkce této služby má zajišťovat stát či jiné instituce.

Otázka 20: Domníváte se, že profese sociálního pedagoga je pro naši společnost potřebná? - má cíl poměrně jednoduchý: zjistit, zda respondent potřebnost profese uznává či nikoliv, třetí možnost byla jako obvykle odpověď – *nevím*. Tato otázka se mi jeví dosti důležitá a její výsledek je pro mne, mimo jiné, motivací k této práci.

Otázka 21. Měla by být tato profese více propagována? Respondenti měli možnost vyjádřit svůj názor prostřednictvím odpovědi ano - ne - *nevím*. Její výsledek by měl být doporučením.

4 DOTAZNÍK

Otázka	Zadání otázky:	Volby:	Počet:
1	Jste	žena	64
		muž	44
2	Váš věk	18-20	0
		21-35	42
		36-45	25
		46-55	20
		56 a víc	21
3	Vaše dosažené vzdělání?	ZŠ	0
		SOU	10
		SŠ	33
		VOŠ	4
		VŠ	61
4	Vaše vzdělání je typu (je možné více voleb)	technické	47
		přírodovědné	15
		humanitní	50
5	Vaše současné zaměstnání?	student	6
		důchodce	10
		OSVČ	11
		zaměstnanec	60
		zam. ve státní správě	11
		nezaměstnaný	4
		v domácnosti	4

		jiné (uveďte)	0
6	Pracujete nebo jste vzdělán v oboru sociální pedagogika, nebo příbuzném?	ano	13
		ne	95
7	Označil byste se za člověka s mírou mezilidské solidarity	nízkou	2
	(prosím o jednu volbu)	střední	91
		vysokou	15
8	Které motto byste označil za Vám bližší (prosím o jednu volbu)	vyspělost společnosti se pozná podle její péče o handicapované	60
		nejbližší pomoc najdeš na konci svého ramene	46
9	Slyšel jste někdy o profesi sociální pedagog?	ano	82
		ne	15
		nevím	11
10	Je podle Vás obor sociální pedagog	odvětvím sociální práce	48
		samostatnou profesí	47
		nevím	11
11	Sociální pedagog se podle Vás zaměřuje na činnost		
		pedagogickou	83
		poradenskou	87

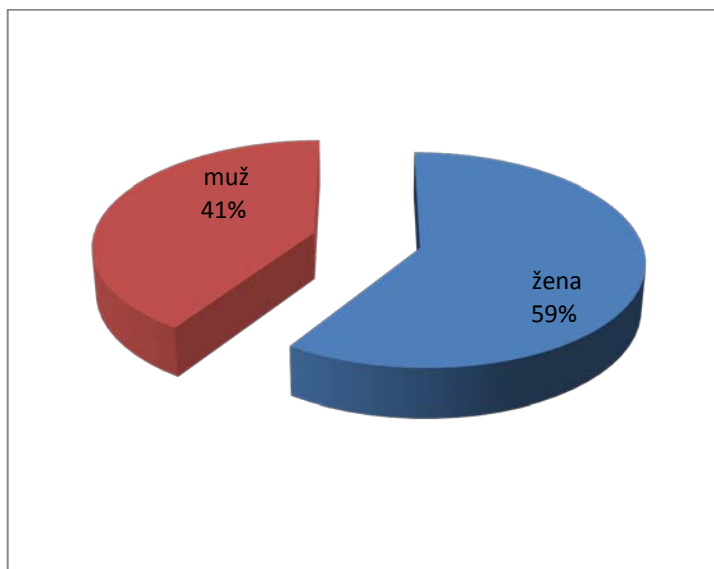
		intervenční	65
		výchovnou	82
		na všechny uvedené	1
		jiné	0
		nevím	0
12	Sociální pedagog působí v oblasti (je možné více voleb)	školství a vzdělávání	6
		sociální práce a příbuzné obory	20
		může působit v obou	82
		jiné	0
		nevím	0
13	Je podle Vás sociální pedagog	profese uznávaná MŠMT	51
		zahrnutá pod jinou profesi	14
		nevím	42
14	Sociální pedagog působí nejčastěji	ve státních institucích	59
	(je možné více voleb)	v neziskových organizacích	77
		v jiné sféře	12
		nevím	0
15	Kde by podle Vás měl sociální pedagog působit nej-	školství	76

	častěji		
	(je možné více voleb)	mimoškolní vzdělávání a aktivity	76
		sociální péče	86
		ve všech jme- novaných	0
		nevím	0
16	V které životní etapě by člověk mohl sociálního pe- dagoga potřebovat nejvíce	předškolní věk	27
	(je možné více voleb)	během ZŠ	69
		během dospí- vání	91
		v dospělém věku	42
		ve stáří	35
17	Sociální pedagog by měl pomáhat hlavně lidem	postiženým	51
	(je možné více voleb)	žijícím ve vyloučených lokalitách	68
		propuštěným z výkonu tres- tu	59
		ohroženým nežádoucím vlivy	77
		seniorům	35
		bez přístřeší	23

		bez rodiny	42
		jiným	4
18	Pokud byste potřeboval pomoc sociálního pedagoga, na jakou instituci byste se obrátil	Policie ČR	6
	(je možné více voleb)	Úřad Práce	21
		ČSSZ	48
		Obecní úřad	25
		církevní insti- tuce	15
		jiné	0
19	Práci sociálního pedagoga by měl podle Vás zajišťovat	stát	86
	(je možné více voleb)	obec	42
		soukromé organizace	29
		církevní insti- tuce	12
		jiné	0
20	Domníváte se, že profese sociálního pedagoga je pro naši společnost potřebná?	ano	93
		ne	4
		nevím	11
21	Měla by být tato profese více propagována?	ano	81
		ne	6
		nevím	21

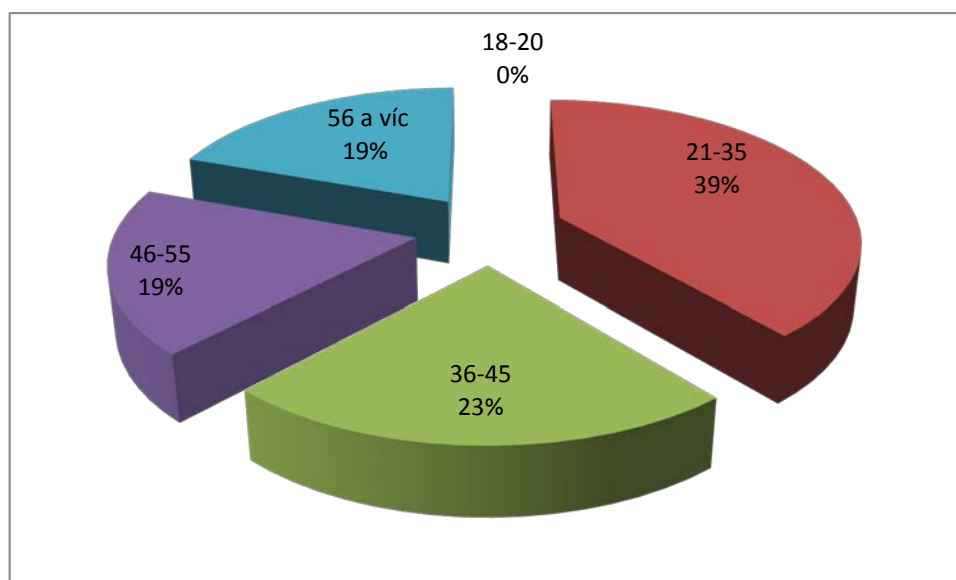
4.1 Analýza dotazníkových odpovědí

Z otázky č. 1: jste žena či muž - vyplývá, že zastoupení podle pohlaví bylo poměrně rovnoměrné, obvyklé v podobných dotazníkových šetřeních.

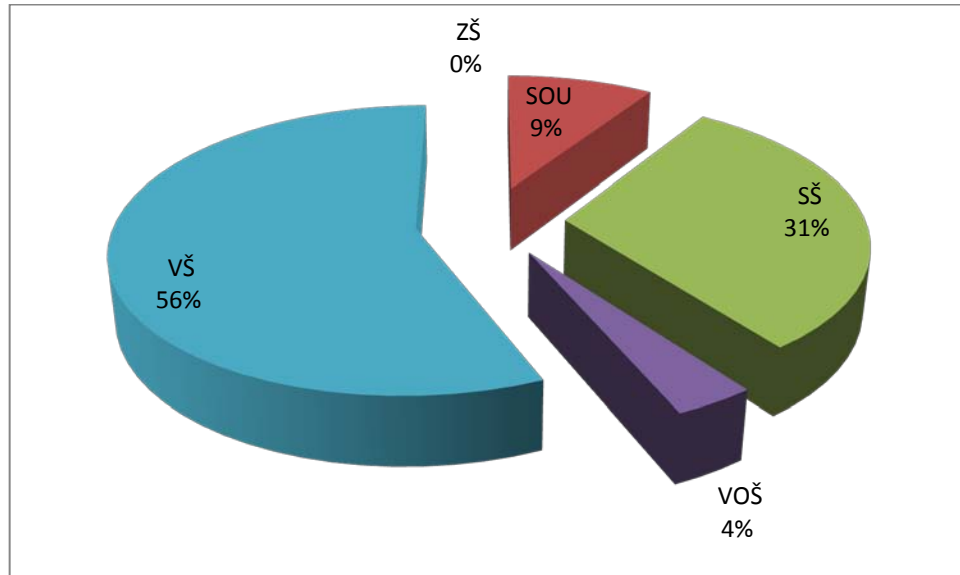
Obrázek 1 Graf rozdělení podle pohlaví

Další otázka zkoumala věk. Z uvedeného vyplývá, že nejvíce respondentů bylo v kategorii 21 - 35 let, v kategorii do 18 let bylo odpovědí 0. Překvapivý byl počet respondentů nad 56 let.

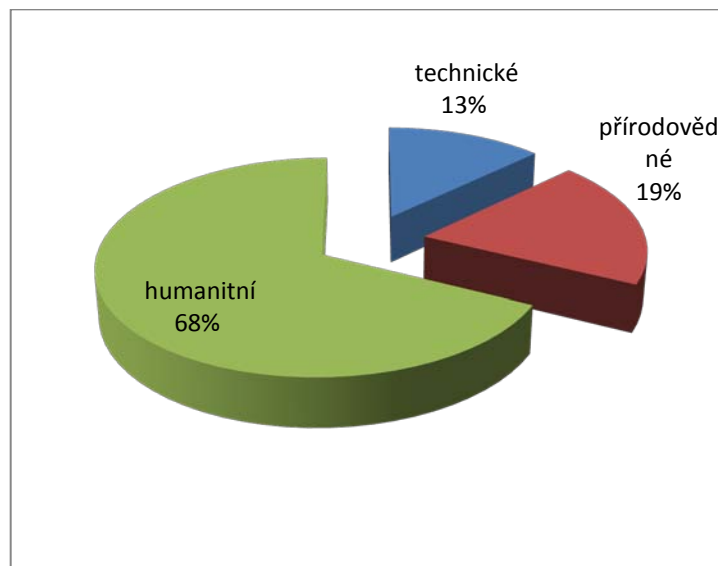
Obrázek 2 Graf rozdělení osob podle věku

Otázka 3. zkoumá vzdělání respondentů. Z výsledků vyplývá, že 56 % respondentů byla vysokoškolsky vzdělaná, celkem 35 % pak vzdělaná středoškolsky. To neodpovídá zcela vzdělanostní struktuře obyvatelstva.

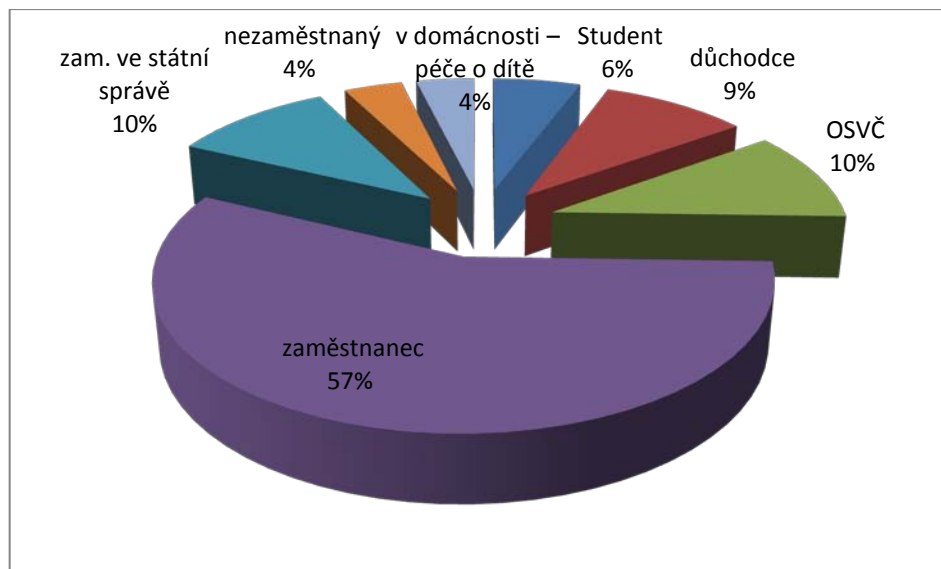
Obrázek 3 Graf rozdělení podle vzdělání

Otázka č. 4 se ptá na typ vzdělání. Vysoká převaha respondentů 68 % uvedla vzdělání humanitního typu. Odpovědi z této otázky použiji později v analýze znalostí profese podle typu vzdělání.

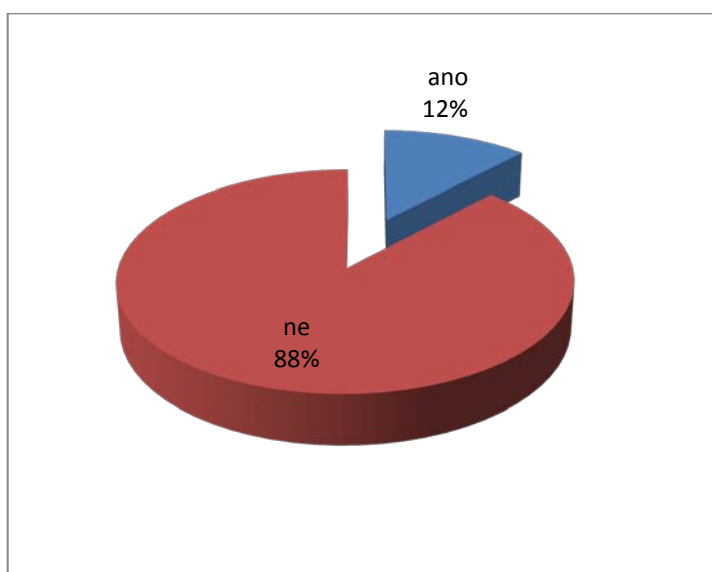
Obrázek 4 Graf typu vzdělání respondentů

Otázka č. 5 zkoumá současné zaměstnání respondentů. Vyplývá z ní nadpoloviční převaha zaměstnanců – celkem 67 %, z toho 10 % je zaměstnáno ve státní správě. Osob které jsou závislé na různých dávkách sociální podpory či důchodu je 22 %. Otázka ovšem nemířila na závislost na dávkách, toliko označení stavu, může se tedy jednat o pracující důchodce nebo matky na mateřské dovolené s vlastním příjmem.

Obrázek 5 Graf rozdělení podle zaměstnání

Otázka č. 6 zkoumala, kolik respondentů je vzděláno či pracuje v oboru sociální pedagogika. Výsledky budou později použity v analýze znalostí profese.

Obrázek 6 Graf počtu lidí, kteří se zabývají profesí

Otázka 7. se ptá na míru mezilidské solidarity respondentů. Výsledky jsou uvedeny v následující tabulce:

míra	%
nízká	2
střední	84
vysoká	14

Obrázek 7 Tabulka č. I udávané míry solidarity

V otázce č. 8 měl respondent označit motto, které je mu nejbližší.

1. vyspělost společnosti se pozná podle její péče o handicapované
2. nejbližší pomoc najdeš na konci svého ramene

	Počet	%
Motto 1.	60	57
Motto 2.	46	43

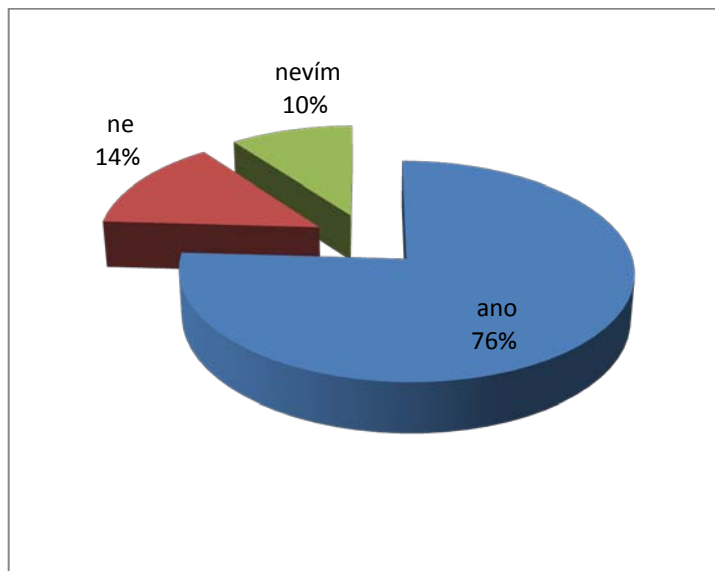
Obrázek 8 Tabulka č. II výsledků volby motto

Tato otázka měla být potvrzením volby v otázce č. 7. Srovnání těchto odpovědí u stejných respondentů ukazuje tabulka č. 3, ze které vyplývá, že 27 % respondentů, kteří volili vysokou míru své solidarity zároveň volili motto č. 2, které mělo být ovšem potvrzením volby nízké, či střední míry solidarity. Znamená to, že více než čtvrtina respondentů motto nepochopila, nebylo tedy zjevně voleno šťastně jako potvrzení předchozí volby.

Motto:	míra mezilidské solidarity v %		
	nízká	střední	vysoká
vyspělost společnosti se pozná podle její péče o handicapované	0	55	73
nejbližší pomoc najdeš na konci svého ramene	100	45	27

Obrázek 9 tabulka č. III - porovnání otázek 7 a 8

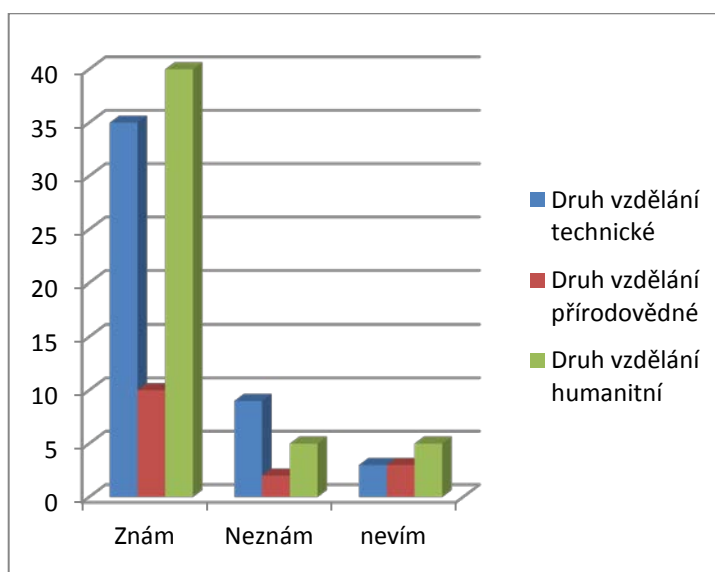
Otázka č. 9 se ptá: Slyšel jste někdy o profesi sociální pedagog? Z odpovědí vyplývá, že znalost alespoň názvu profese má přes 3/4 z dotázaných, což je velmi optimistické. I po odečtení 12% respondentů, kteří udali, že se profesí zabývají či zabývali, zůstává 67% respondentů z řad laické veřejnosti, kteří znají či slyšeli. **Hypotéza H1 se nepotvrdila.**

Obrázek 10 Graf znázorňuje povědomí o profesi mezi respondenty

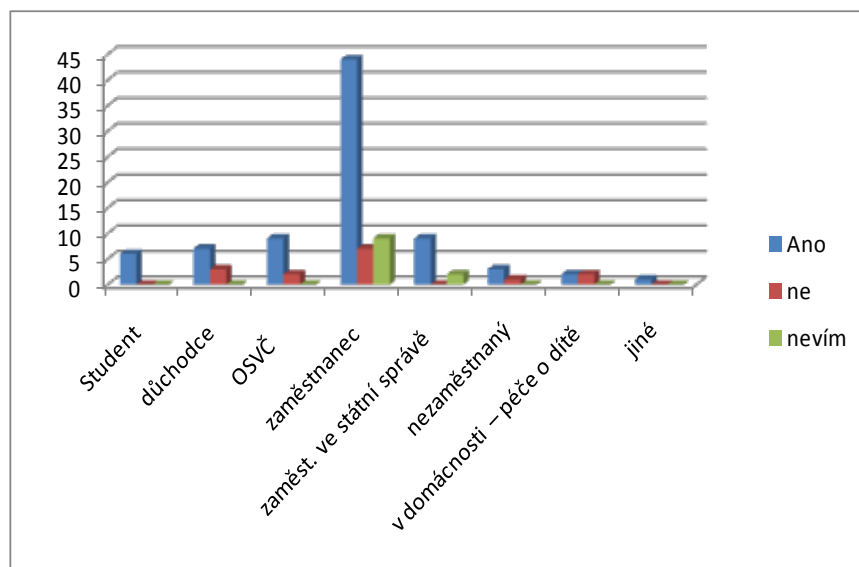
V dalším uvedu vztah této znalosti k různým pracovním hypotézám.

Pracovní hypotéza zněla, že **lidé vzdělaní v humanitních oborech budou mít větší povědomí o profesi**, než například technici. Porovnála jsem otázku č. 4 a č. 9 v absolutních číslech. Pracovní hypotéza se **potvrdila.**

Obrázek 11 Graf porovnávající povědomí o profesi a druh vzdělání

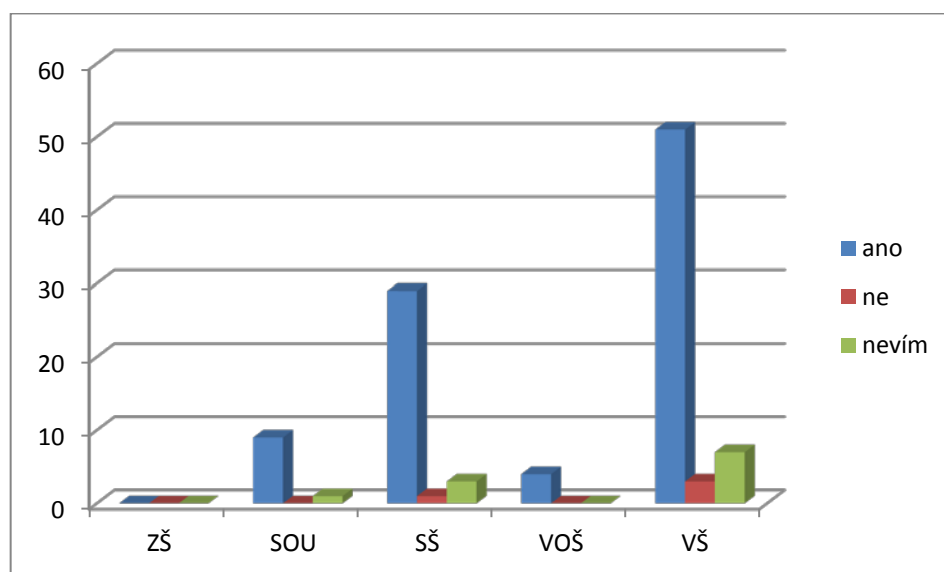
Další z pracovních hypotéz předpokládala, že **zaměstnanci státu mohou mít větší povědomí o profesi sociální pedagog**, neboť v současné době většinu těchto pozic tak či onak zaštiťuje stát. Následující graf uvádí porovnání znalosti této profese se současným zaměstnáním respondentů. Z uvedeného vyplývá, že zaměstnanci sice mají největší podíl na počtu osob se znalostí profese, ale **pracovní hypotéza se nepotvrdila**: procentní podíl zaměstnanců ve státní sféře, kteří znají profesi sociální pedagog je stejný, jako například počet OSVČ tj. 11 %.

Obrázek 12 Graf vztahu povědomí o profesi a zaměstnání

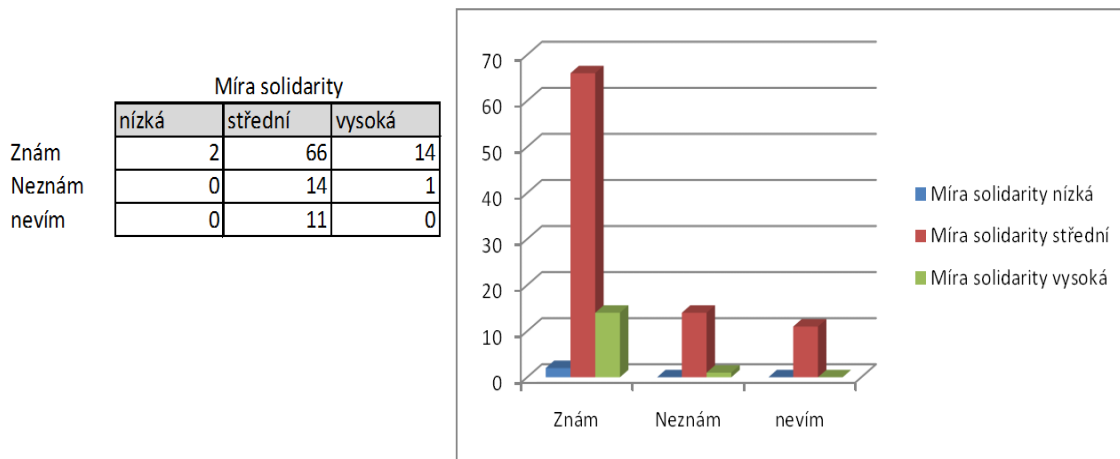
Pracovní hypotéza předpokládala u lidí s **vyšší mírou vzdělání vyšší povědomí o profesi**.

Následující graf ukazuje toto (otázka 3. a 9.). **Pracovní hypotéza se potvrdila**.

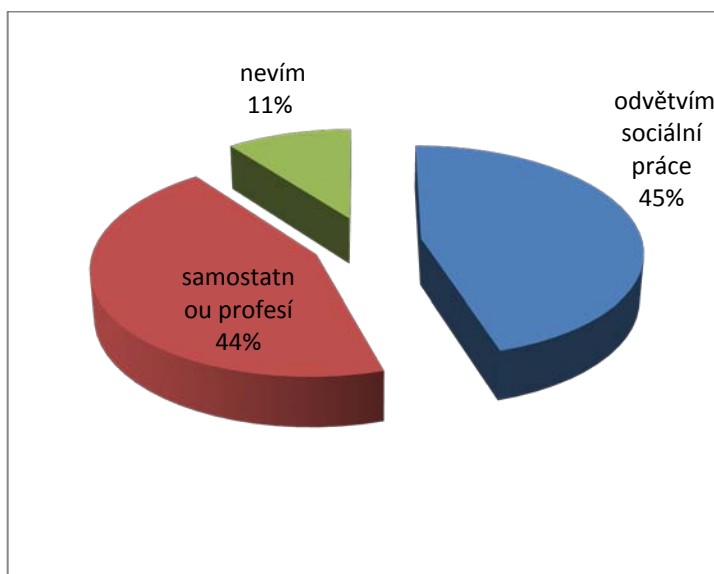
Obrázek 13 Graf znalosti profese v závislosti na vzdělání

Pracovní hypotéza předpokládala, že osoby s vyšší mírou solidarity budou mít větší povědomí o této profesi. Následující graf uvádí tuto závislost v absolutních počtech. Více lidí uvedlo znalost této profese a zároveň označilo svoji míru solidarity za střední. **Hypotéza se nepotvrdila.**

Obrázek 14 Tabulka a graf vztahu znalosti profese a míry solidarity

Otázka č. 10 se ptá na vyšší míru znalosti respondentů o profesi sociálního pedagoga. Názory jsou téměř shodné. Tato odpověď ilustruje malý zájem veřejnosti o tuto, pro sociální pedagogy, tak velmi důležitou otázku. **Pracovní hypotéza se potvrdila.**

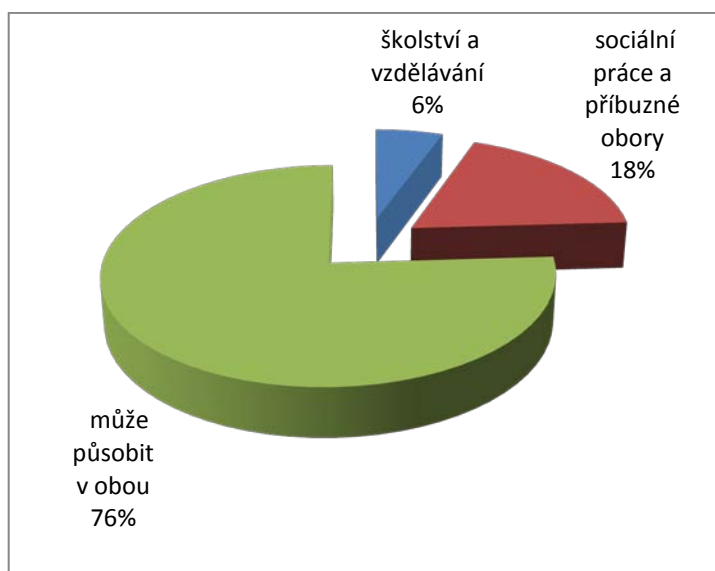
Obrázek 15 Graf názorů na profesi

Otázka č. 11 se ptá na názor, na jakou činnost se zaměřuje sociální pedagog. Spektrum názorů je velmi vyrovnané.

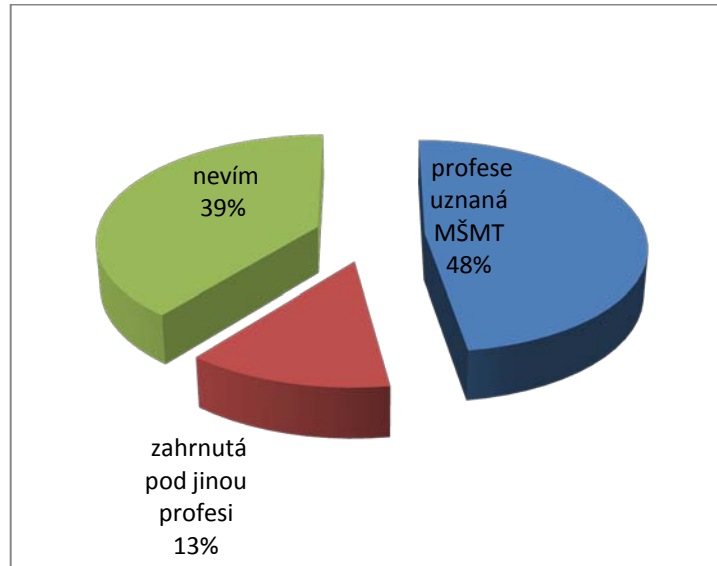
Obrázek 16 Graf zaměření činnosti sociálního pedagoga

Otázka č. 12 se ptá na oblast působnosti sociálního pedagoga. 76 % respondentů se domnívá, že působí jak v oblasti školství a vzdělávání, tak v sociální práci.

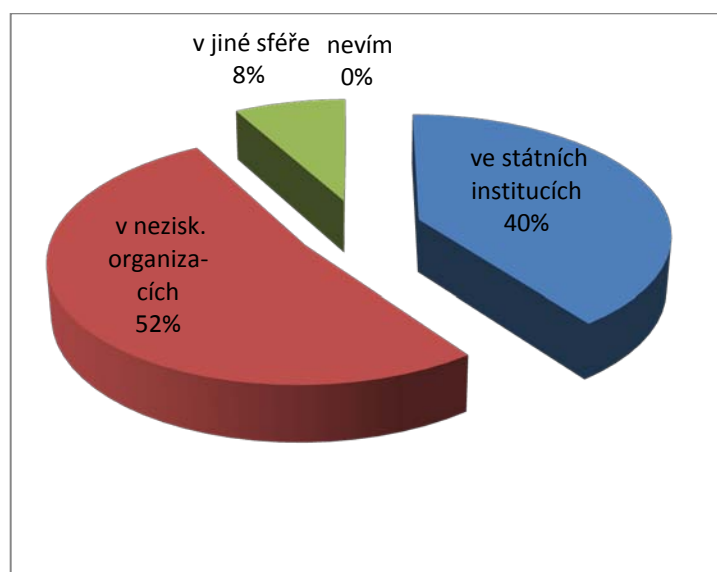
Obrázek 17 Graf působnosti sociálního pedagoga

Otázka č. 13 zkoumá znalost respondentů zařazení profese sociálního pedagoga. 48 % respondentů se domnívá, že tato profese je uznaná MŠMT, ačkoli tomu tak není. Je to další potvrzení hypotézy, že tato důležitá otázka není veřejnosti příliš známa.

Obrázek 18 Graf zařazení profese

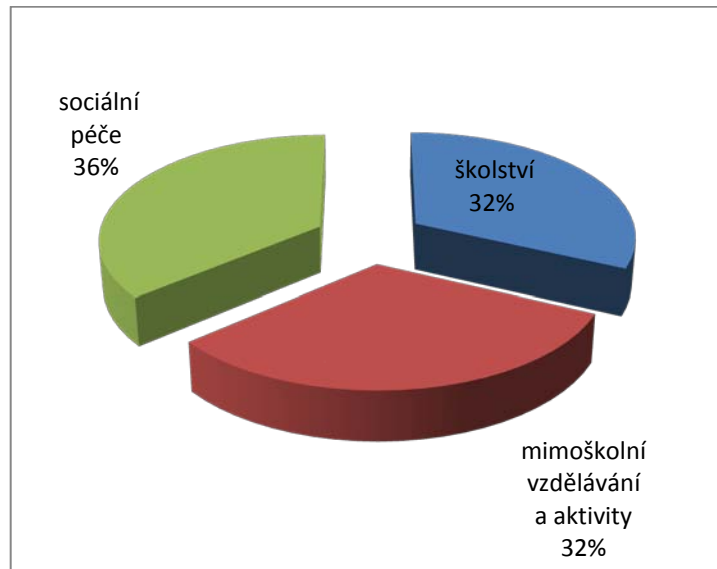
Otázka č. 14 se ptá, ve kterých institucích působí sociální pedagog nejčastěji. 52 % respondentů se domnívá, že nejčastější působnost je v neziskových organizacích. Bohužel nemáme k dispozici statistiku, která by tuto domněnku potvrdila, či vyvrátila.

Obrázek 19 Graf působnosti v institucích

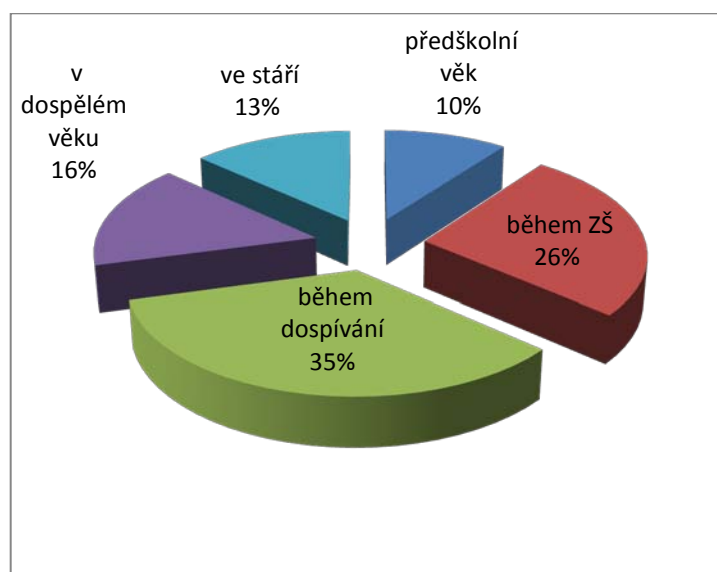
Další otázky jsou zaměřeny na představy a přání respondentů na činnost sociálního pedagoga.

Otázka č. 15 zkoumá, kde by měl sociální pedagog působit nejčastěji. Představy respondentů jsou velmi vyrovnané.

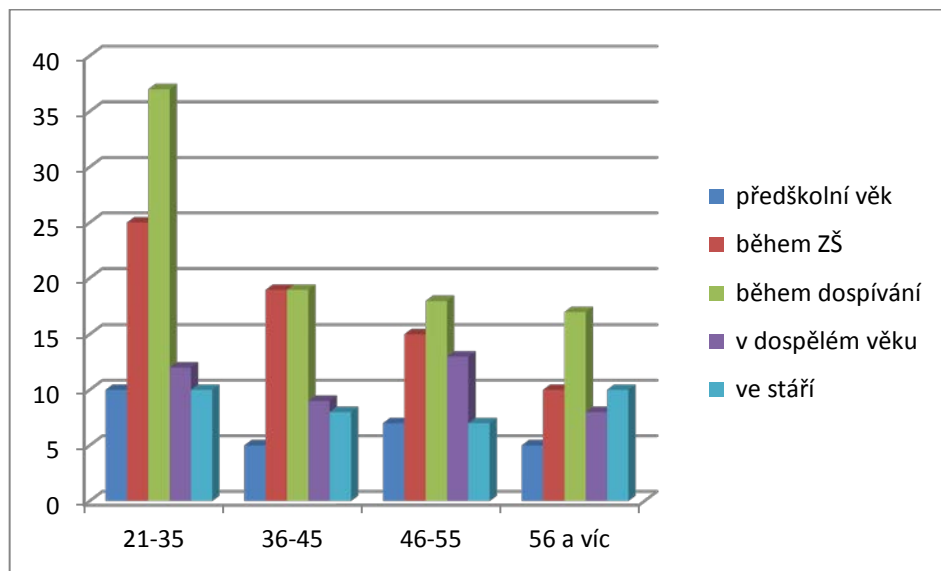
Obrázek 20 Graf přání respondentů na působnost sociálního pedagoga

Otázka č. 16 zkoumá představu respondentů, ve které životní etapě by mohl člověk nejvíce potřebovat pomoc sociálního pedagoga. Většina 35 % se domnívá, že během dospívání, 26 % během ZŠ, ve stáří jen 13 % všech respondentů – tato kategorie roste, viz následující graf.

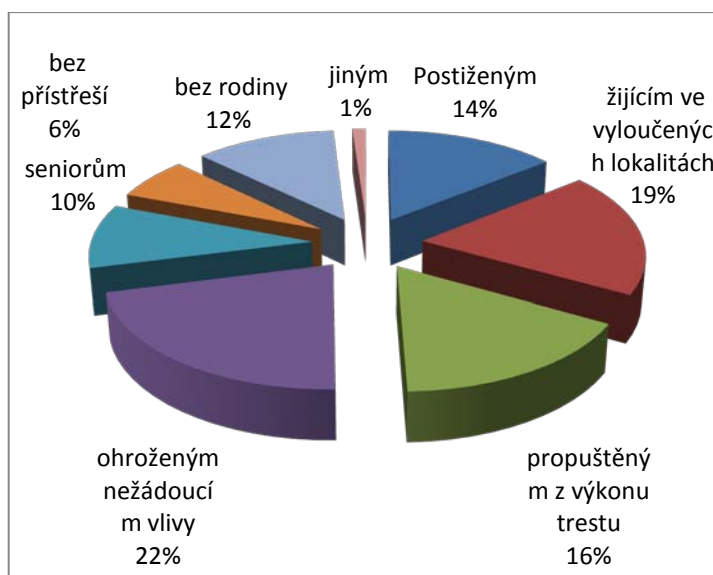
Obrázek 21 Graf působnosti podle životní etapy

Následující graf ilustruje tuto otázku v závislosti na věku respondentů (v absolutních hodnotách). U kategorie 56 let a více je patrný vzrůst hodnot potřebnosti pomoci sociálního pedagoga ve stáří.

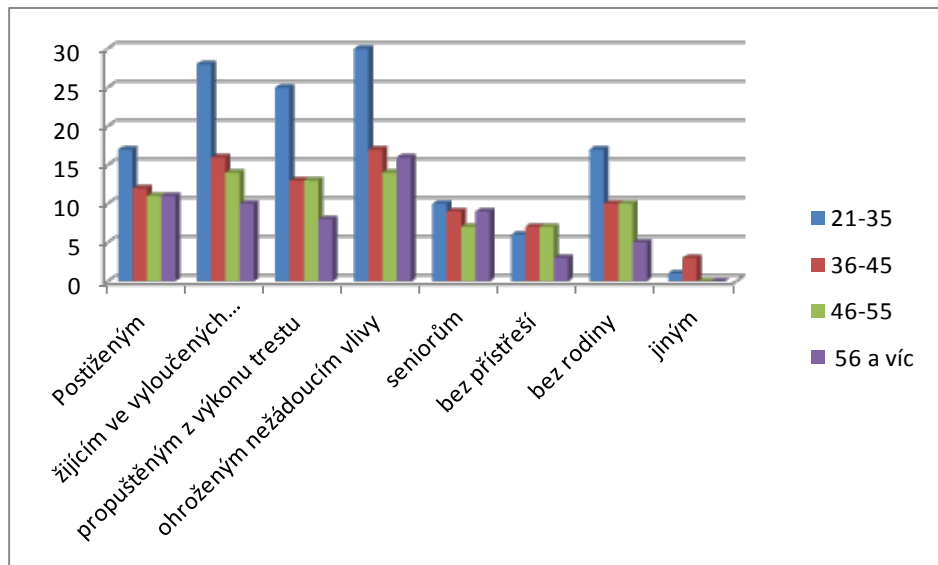
Obrázek 22 Graf závislosti věku respondentů a potřebnosti sociálního pedagoga v životních etapách

Otázka č. 17 na představu respondentů o životní situaci, ve které by bylo potřeba pomoci sociálního pedagoga. Nejvíce osob – 22 % soudí, že pomoci potřebují osoby, ohrožené nežádoucími vlivy.

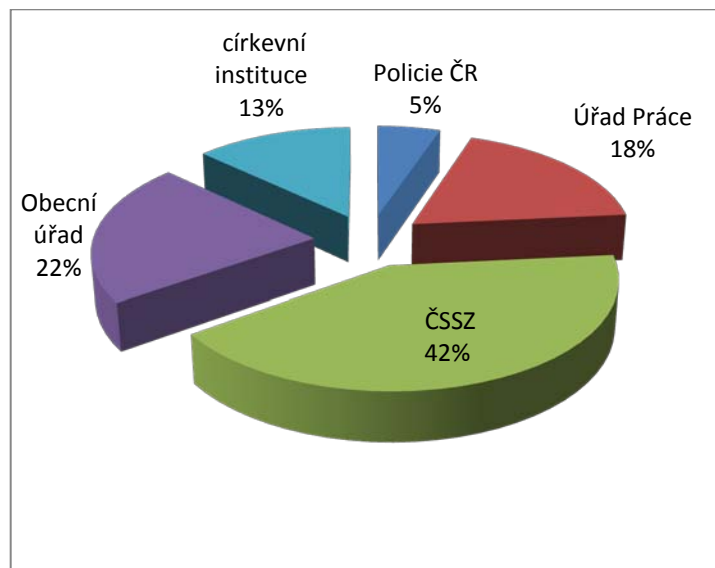
Obrázek 23 Graf ilustrující představu respondentů o životní situaci, ve které je nejvíce potřeba pomoci sociálního pedagoga

Následující graf ilustruje tyto představy ve vztahu k věku respondentů.

Obrázek 24 Graf z 19 vztážený k věku respondentů

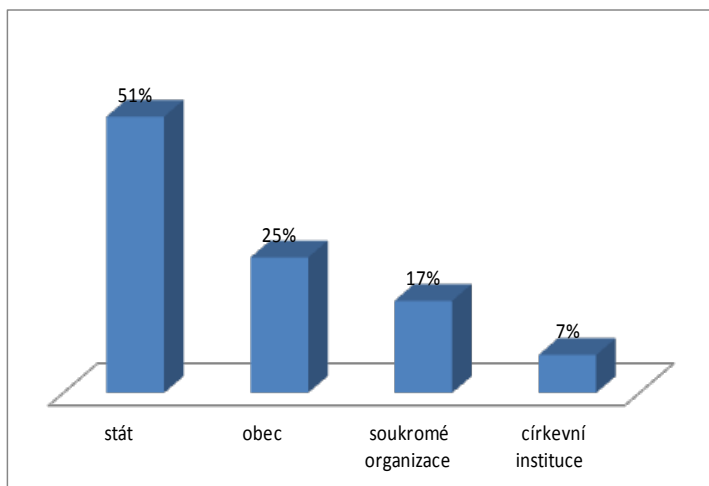
Otázka č. 18 se ptá na instituci, u které by respondenti hledali pomoc sociálního pedagoga. Nejvíce 42 % by se obrátilo na Českou správu sociálního zabezpečení, kde by ovšem pomoc patrně nenašli. Z uvedeného grafu vyplývá, že respondenti nemají jasnou představu, kde by měli pomoc hledat. Zároveň ilustruje domněnku, že instituce mající v názvu „sociální“ přece musí být sociální.

Obrázek 25 Graf představ respondentů o institucích, kde hledat pomoc sociálního pedagoga

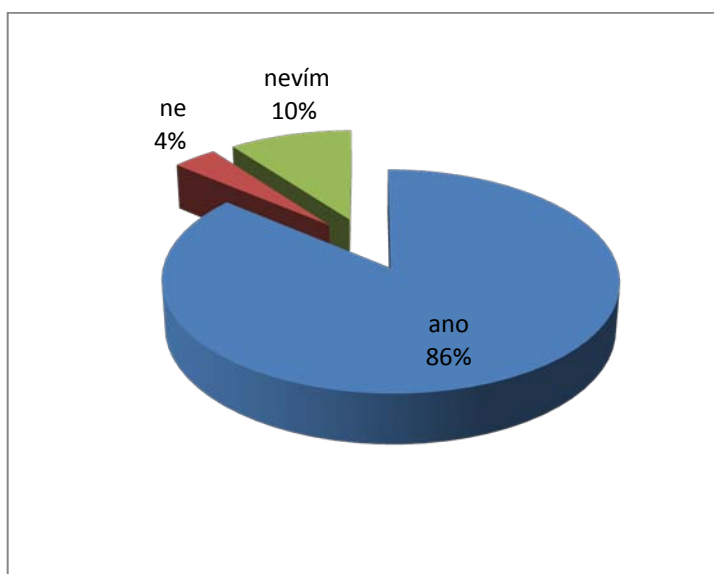
Otázka č. 19 se ptá na názor respondentů, kdo by měl zajišťovat práci sociálního pedagoga. 51 % dotázaných se domnívá, že by tuto pomoc měl zajišťovat stát, jen 25 % se domnívá,

že by to měla dělat obec. Tento nepoměr svědčí o vyšší míře důvěry v anonymní stát, než ve vlastní obec. Zajímavé je, že pomoc u církevních institucí by hledalo podle předešlého grafu 13% respondentů, kdežto důvěru k zajišťování této činnosti jich má jenom 7 %.

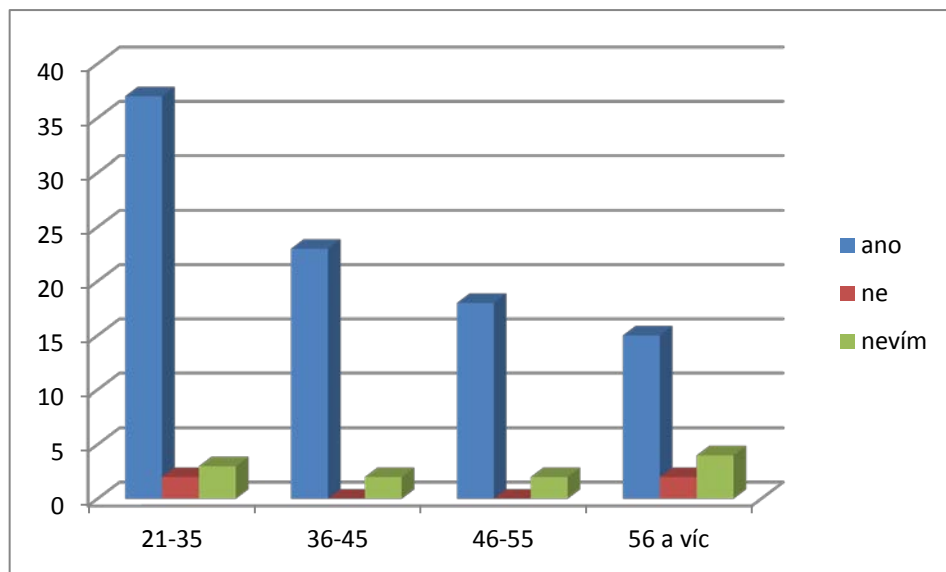
Obrázek 26 Graf ilustrující názory respondentů na to, kdo by měl zajišťovat práci sociálního pedagoga

Nejdůležitější otázkou tohoto výzkumu je otázka č. 20: domníváte se, že profese sociálního pedagoga je pro naši společnost potřebná? Překvapivým zjištěním je 86 % respondentů, kteří odpověděli kladně. I po odečtení 12 % respondentů z řad profesionálů je 74 % laické veřejnosti přesvědčeno o potřebnosti této profese. **Hypotéza H2 se nepotvrdila.**

Obrázek 27 Graf potřebnosti profese

Následující graf ukazuje rozdělení názorů respondentů na potřebnost profese podle věku.

Obrázek 28 Graf rozdělení názorů respondentů na potřebnost profese podle věku

Následující tabulka ukazuje odpovědi v absolutních číslech pro přesnější potvrzení nebo vyvrácení hypotézy H3. **Hypotéza H3 se nepotvrdila**

Věk respondentů	21-35	36-45	46-55	56 a víc
ano	37	23	18	15
ne	2	0	0	2
nevím	3	2	2	4
Počet respondentů	42	25	20	21

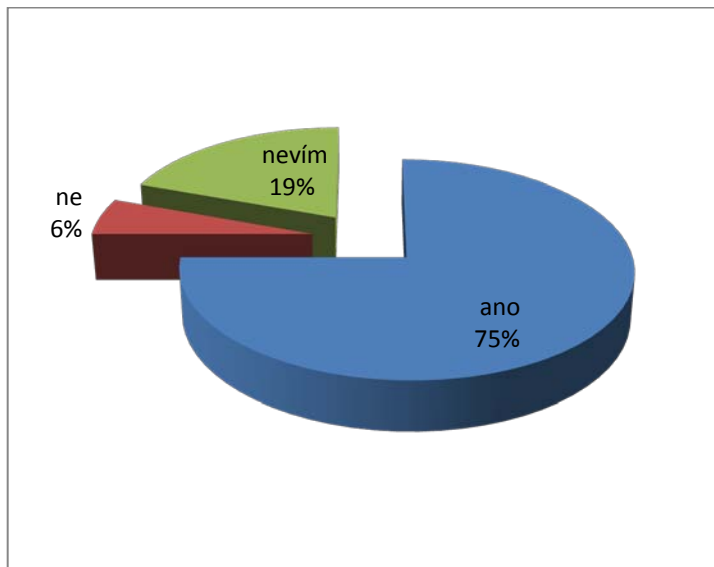
Obrázek 29 Tabulka odpovědí na potřebnost profese podle věku

Následující tabulka ukazuje odpovědi na otázku č. 20 podle stupně vzdělání

	ZŠ	SOU	SŠ	VOŠ	VŠ
ano	0	9	29	4	51
ne	0	0	1	0	3
nevím	0	1	3	0	7
Počet respondentů	0	10	33	4	61

Obrázek 30 tabulka odpovědí na potřebnost profese podle vzdělání

Otázka č. 21: Měla by být tato profese více propagována? - sděluje názory respondentů na potřebnost propagace. 75 % respondentů soudí, že ano.

Obrázek 31 Graf ilustrující názory na potřebu propagace

4.2 Shrnutí

Sešlo se 115 dotazníků, některé byly z nejrůznějších důvodů neplatné. Po vyřazení neplatných zůstalo 108 platných dotazníků, které byly zahrnuty do závěrečného součtu.

Žádná z mých hlavních hypotéz se nepotvrdila, potvrzeny byly pouze některé pracovní hypotézy, jiné byly vyvráceny. Připomenu mé hlavní hypotézy:

H1 Znalost profese sociálního pedagoga je větší v odborných kruzích (pedagogických a souvisejících profesí), než v laických kruzích, nesouvisejících s pomáhajícími profesemi –

Hypotéza H1 se nepotvrdila, protože větší počet respondentů z řad laické veřejnosti potvrdil svoji znalost profese.

H2 Větší část veřejnost tuto profesi považuje za nepříliš užitečnou v praktickém životě

Hypotéza H2 se nepotvrdila. Větší část respondentů udala, že tuto profesi považuje za užitečnou

H3 Se zvyšujícím se věkem respondentů se zvyšuje pocit potřebnosti této profese

-H3 se nepotvrdila. Užitečnost této profese uvádí větší část respondentů ve věkové kategorii 21-35 let.

Pomocné hypotézy byly:

Lidé vzdělaní v humanitních oborech budou mít větší povědomí o profesi, než například technici-tato hypotéza se **potvrdila**. Jsem si vědoma chybějící definice vzdělání přírodovědného. Pokud by se jednalo o vzdělání v přírodních vědách, jež zahrnují i vědy technické, hypotéza by se nepotvrdila. Pro účely dalších výzkumů je potřeba tuto definici přesně stanovit i v této zjednodušené dotazníkové formě, jakkoli verbální kategorizace vzdělání může být problém.

Zaměstnanci státu mohou mít větší povědomí o profesi sociální pedagog, neboť v současné době většinu těchto pozic tak či onak zajišťuje stát – hypotéza se **nepotvrdila**, uváděný podíl zaměstnanců ve státní sféře byl 11%. Jsem si ovšem vědoma chybějící definice státního zaměstnance. Můžeme uvádět státní úředníky, jejichž počet je cca 250 000, nebo můžeme uvádět zaměstnance státu, policisty, hasiče, učitele, lékaře, jejich počet může být až 1 100 000, je potřeba však toto lépe definovat. S definicí státního zaměstnance má ovšem problémy i samotná státní správa. (<http://www.mvcr.cz/soubor/dokumenty-oves-analyza-aktualniho-stavu-verejne-spravy-pdf.aspx>)

- U lidí s vyšší mírou vzdělání může být vyšší povědomí o profesi - hypotéza se **potvrdila**.
- Osoby s vyšší mírou pocitu solidarity mohou mít větší povědomí o této profesi-hypotéza se **nepotvrdila**. Pro účely dalších výzkumů je potřeba jinak postulovat potvrzující otázku k pocitu mezilidské solidarity, ať už to bude forma motta, či jinak.
- Otázky, které hýbou obcí sociálních pedagogů, veřejnost příliš nezajímají - hypotéza se **potvrdila**. Odpovědi na různé možnosti v této kategorii otázek byly zodpovězeny vesměs rovnoměrně, výsledky tedy působí spíše jako zatržení všech možností + možnosti nevím. Pro příští výzkum doporučuji explicitní otázku – zajímají vás názory akademiků v sociální pedagogice?
- Pokud lidé usoudí, že by potřebovali služby sociálního pedagoga, neví kam se obrátit – hypotéza se **potvrdila**
- Stát, či jeho instituce dělají málo pro popularizaci této profese – hypotéza se **potvrdila**. Většina respondentů udala, že by chtěla více informací o profesi.

ZÁVĚR

Navzdory mé počáteční skepsi byly výsledky výzkumu více než potěšující, jak pro obor sociální pedagogiky, tak samozřejmě i pro mne, studentku tohoto oboru. Zájem veřejnosti a povědomí o tomto relativně mladém oboru je vysoko nad mým očekáváním. Vždyť podpora 86% lidí profesi sociálního pedagoga je velmi motivující! Z tohoto hlediska, z hlediska počtu lidí, kteří by též přivítali více informací o profesi, se i akademické debaty například o tom, zda má být tato profese uznaná Ministerstvem školství, či zůstat množinou sociální práce, jeví přece jen relevantněji.

Za alarmující ovšem považuji fakt, že lidé nevědí, kam se obrátit v případě, kdy pocítují potřebu pomoci sociálního pedagoga. Zde se jeví informační dluh státu, obcí a institucí, které se oborem zabývají, nejvýrazněji. Tyto instituce vynakládají nemálo energie a peněz, často z veřejných prostředků, na zajišťování chodu těchto profesí, jimž je ovšem potřeba i náležitá propagace. Bez ní jsou tyto investice ztrátové. Zde se nabízí příležitost se zřizováním babyboxů – jejich prospěch pro společnost je přímo úměrný k vědomí matek o jejich existenci, tedy i k jejich případnému použití.

Z výsledků mé práce vyplývá jistá, a ne malá míra znalostí veřejnosti o profesi, která je ovšem v praxi jen málo použitelná. To je mé doporučení pro profesionální pracovníky v oboru. Lidé, kteří pocítují potřebu pomoci sociálního pedagoga v jakémkoli věku, ať již pro sebe či blízké, v kterékoli životní situaci, musí mít zároveň povědomí, kam se obrátit a kde tuto pomoc získat. Státní či obecní instituce, ale i nestátní, privátní či církevní, mají občanovi tuto informaci poskytnout. Není ani potřeba drahých vzdělávacích či osvětových kampaní, stačí zasvěcená odpověď z úst dobře informovaného pracovníka.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociální pedagogika (vybrané problémy)*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 1994. ISBN 80-223-0817
- [2] BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociální pedagogika: ako životná pomoc*. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3
- [3] BALÁŽ, O.: *Sociální pedagogika – problémy a perspektívy*. In: *Pedagogická revue*, 1991, č. 8
- [4] CACH, Josef. *Dějiny české pedagogiky*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1956.
- [5] DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-0139-7
- [6] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4
- [7] HRADEČNÁ, Marie a kol. *Vybrané problémy sociální pedagogiky*. Praha: Karolinum, 1998. ISBN 80-7184-015-7
- [8] JÚVA, Vladimír sen. & jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: Paido, 1997. ISBN 80-85931-43-5
- [9] KLAPILOVÁ, Světlá. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: UP, 1996. ISBN 80-7067-699-8
- [10] KLÍMA, Petr. *K epistemologickým a metodologickým zdrojům sociální pedagogiky*. *Éthum*, 1993.
- [11] KNOTOVÁ, Dana. *Jaká je česká sociální pedagogika?* In *Konstituování Sociální pedagogiky jako vědeckého oboru*. Brno: IMS, 2004.
- [12] ISBN 80-902936-5-4
- [13] KRAUS, Blahoslav, POLÁČKOVÁ, Věra a kol. *Člověk - prostředí – výchova*.
- [14] *K otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2
- [15] KRAUS, B. *Sociální aspekty výchovy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 1998. ISBN 80-7041-841-9.
- [16] KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [17] KRAUS, B. *Vývojové tendence české sociální pedagogiky*. In *Sociální pedagogika teorii a praxi*. Brno: IMS, 2006, s. 99-105. ISBN 80-902936-6-6.

- [20] LACA, Slavomír, Sociální pedagogika, IMS Brno 2011. ISBN 9788087182192
- [21] PŘADKA, M., KNOTOVÁ, D., FALTÝSKOVÁ, J. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Brno: PF MU, 2004. ISBN 80-210-3469-6.
- [22] ŘEHOŘ, Antonín. Metodické pokyny pro vypracování bakalářské a diplomové práce. Brno: IMS, 2008.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Graf rozdělení podle pohlaví

Obrázek 2 Graf rozdělení osob podle věku

Obrázek 32 Graf rozdělení podle vzdělání

Obrázek 4 Graf typu vzdělání respondentů

Obrázek 5 Graf rozdělení podle zaměstnání

Obrázek 6 Graf počtu lidí, kteří se zabývají profesí

Obrázek 7 Tabulka č. 1 udávané míry solidarity

Obrázek 8 Tabulka č. 2 výsledků volby motta

Obrázek 9 Tabulka č. 3 porovnání otázek 7 a 8

Obrázek 10 Graf znázorňuje povědomí o profesi mezi respondenty

Obrázek 11 Graf porovnávající povědomí o profesi a druh vzdělání

Obrázek 12 Graf vztahu povědomí o profesi a zaměstnání

Obrázek 13 Graf znalosti profese v závislosti na vzdělání

Obrázek 14 Tabulka a graf vztahu znalosti profese a míry solidarity

Obrázek 15 Graf názorů na profesi

Obrázek 16 Graf zaměření činnosti sociálního pedagoga

Obrázek 17 Graf působnosti sociálního pedagoga

Obrázek 18 Graf zařazení profese

Obrázek 19 Graf působnosti v institucích

Obrázek 20 Graf přání respondentů na působnost sociálního pedagoga

Obrázek 21 Graf působnosti podle životní etapy

Obrázek 22 Graf závislosti věku respondentů a potřebnosti sociálního pedagoga v životních etapách

Obrázek 23 Graf ilustrující představu respondentů o životní situaci, ve které je nejvíce potřeba pomoci sociálního pedagoga

Obrázek 24 Graf z 19 vztažený k věku respondentů

Obrázek 25 Graf představ respondentů o institucích, kde hledat pomoc soc.pedagoga

Obrázek 26 Graf ilustrující názory respondentů na to, kdo by měl zajišťovat práci sociálního pedagoga

Obrázek 27 Graf potřebnosti profese

Obrázek 28 Graf rozdělní názorů respondentů na potřebnost profese podle věku

Obrázek 29 Tabulka odpovědí na potřebnost profese podle věku

Obrázek 30 tabulka odpovědí na potřebnost profese podle vzdělání

Obrázek 31 Graf ilustrující názory na potřebu propagace